

Aprobat prin
Decizia Consiliului Local al s. Tătărești
No. 27/19 din 19.08.2022

**PLANUL STRATEGIC
DE DEZVOLTARE
SOCIO-ECONOMICĂ
A SATULUI TĂTĂREȘTI
(raionul Strășeni)
2022- 2026**

Tătărești, 2022

CUPRINS:

ABREVIERI	4
INTRODUCERE	5
I. CADRUL GENERAL AL STRATEGIEI	8
1.1. VIZIUNEA.....	8
1.2. MISIUNEA	8
1.3. VALORILE ȘI PRINCIPIILE PLANULUI STRATEGIC	8
1.4. OBIECTIVELE PLANULUI STRATEGIC	9
II. PROFILUL SOCIO-ECONOMIC AL LOCALITĂȚII	12
2.1. DATE GENERALE.....	12
2.1.1. <i>Localizare</i>	12
2.1.2. <i>Repere istorice</i>	12
2.1.3. <i>Specificul localității: relief, ape, clima, resurse naturale</i>	13
2.2. INFRASTRUCTURA DE UTILITĂȚI PUBLICE.....	14
2.2.1. <i>Alimentarea cu energie electrică, iluminat stradal</i>	14
2.2.2. <i>Alimentarea cu apă</i>	14
2.2.3. <i>Canalizare</i>	14
2.2.4. <i>Alimentarea cu gaze naturale</i>	14
2.2.5. <i>Alimentarea cu căldură</i>	15
2.2.6. <i>Telecomunicații</i>	15
2.2.7. <i>Rețeaua de drumuri și transport</i>	16
2.2.8. <i>Fondul locativ și potențialul uman</i>	16
2.3. CAPACITATEA INSTITUȚIONALĂ	17
2.4. ECONOMIA LOCALĂ	18
2.4.1. <i>Antreprenoriat</i>	18
2.4.2. <i>Organizații neguvernamentale</i>	20
2.5. EDIFICII SOCIALE	20
2.5.1. <i>Educație</i>	21
2.5.2. <i>Sănătate, asistență socială</i>	21
2.5.3. <i>Cultură și turism</i>	22
2.6. MEDIULUI AMBIANT	23
3. PROCESUL DE ELABORARE A PLANULUI STRATEGIC DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A SATULUI TĂTĂREȘTI, RAIONUL STRĂȘENI	25
3.1. ÎNIȚIEREA PROCESULUI DE PLANIFICARE STRATEGICĂ	25
3.2. ÎNFIINȚAREA ECHIPEI DE PLANIFICARE.....	25
3.3. STABILIREA PROBLEMELE STRINGENTE ALE LOCALITĂȚII	28
4. STABILIREA OBIECTIVELOR PLANULUI STRATEGIC	29
4.1. OBIECTIVUL STRATEGIC 1. DEZVOLTAREA ȘI EFICIENTIZAREA INFRASTRUCTURII PUBLICE	

LOCALE	29
4.2. OBIECTIVUL STRATEGIC 2. DEZVOLTAREA SECTORULUI ECONOMIC ȘI ATRACTIVITĂȚII LOCALITĂȚII	30
4.3. OBIECTIVUL STRATEGIC 3. MODERNIZAREA ȘI EFICIENTIZAREA SISTEMULUI DE EDUCAȚIE, OPTIMIZAREA SISTEMULUI DE SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ	32
4.4. OBIECTIVUL STRATEGIC 4. REABILITAREA, MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII CULTURALE ȘI DE AGREMENT, PUNEREA ÎN VALOARE A PATRIMONIULUI CULTURAL	32
4.5. OBIECTIVUL STRATEGIC 5. PROTECȚIA MEDIULUI AMBIANT, INFORMAREA ȘI IMPLICAREA POPULAȚIEI ÎN VEDEREAUTILIZĂRII RAȚIONALE A RESURSELOR NATURALE	33
4.6. OBIECTIV STRATEGIC 6. IMPLEMENTAREA ÎN ACTIVITATEA APL A UNUI SISTEM INSTITUȚIONAL MODERN ȘI TRANSPARENT, IMPLICAREA CIVICĂ ÎN DEZVOLTAREA SATULUI ȘI ÎN PROCESUL DECIZIONAL.....	34
5. REALIZAREA PLANULUI STRATEGIC.....	36
5.1. ETAPELE DE IMPLEMENTARE.....	36
5.2. RISCURI ȘI IMPEDIMENTE ÎN PROCESUL DE IMPLEMENTARE, METODE DE PEÎNTÂMPINARE ...	36
6. MONITORIZAREA PLANULUI STRATEGIC	39
6.1. CADRUL INSTITUȚIONAL DE MONITORIZARE	39
6.2. RAPORTAREA ȘI INDICATORII DE MONITORIZARE.....	40
7. PLANUL DE ACȚIUNI	47
OBIECTIV STRATEGIC 1. IMPLEMENTAREA, DEZVOLTAREA ȘI EFICIENTIZAREA INFRASTRUCTURII PUBLICE LOCALE	47
OBIECTIVUL STRETEGIC 2. DEZVOLTAREA SECTORULUI ECONOMIC ȘI ATRACTIVITĂȚII LOCALITĂȚII.....	49
OBIECTIVUL STRATEGIC 3. MODERNIZAREA ȘI EFICIENTIZAREA SISTEMULUI DE EDUCAȚIE, OPTIMIZAREA SISTEMULUI DE SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ	51
OBIECTIV STRATEGIC 4. REABILITAREA, MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII CULTURALE ȘI DE AGREMENT, PUNEREA ÎN VALOARE A PATRIMONIULUI CULTURAL AL SATULUI	53
OBIECTIVUL STRATEGIC 5. PROTECȚIA MEDIULUI AMBIANT, INFORMAREA ȘI IMPLICAREA POPULAȚIEI ÎN VEDEREAUTILIZĂRII RAȚIONALE A RESURSELOR NATURALE	55
OBIECTIV STRATEGIC 6. IMPLEMENTAREA ÎN ACTIVITATEA APL A UNUI SISTEM INSTITUȚIONAL MODERN ȘI TRANSPARENT, IMPLICAREA CIVICĂ ÎN DEZVOLTAREA SATULUI ȘI ÎN PROCESUL DECIZIONAL.....	56

ABREVIERI

APL	Administrația Publică Locală
ADR	Agenția de Dezvoltare Regională
AEÎ	Asociația de Economii și Împrumut
AEE	Agenția pentru Eficiență Energetică din RM
AIPA	Agenția de Intervenții și Plăți în Agricultură
BS	Bugetul de Stat
BL	Bugetul Local
BR	Buget Raional
CIPS	Comisia pentru Implementarea Planului Strategic
CS	Centrul de Sănătate
CMF	Centru Medicilor de Familie
CNAM	Compania Națională de Asigurări în Medicină
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
IDEP	Institutul de Dezvoltare și Expertiză a Proiectelor
EP	Echipa de planificare
GȚ	Gospodărie Țărănească
FEN	Fondul Ecologic Național
FEE	Fondul pentru Eficiență Energetică din Moldova
FISM	Fondul de Investiții Sociale din Moldova
FMF	Federația Moldovenească de Fotbal
FNDR	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională
FRN	Fondul Rutier Național
MEC	Ministerul Economiei și Comerțului din Republica Moldova
ONG	Organizații non-guvernamentale
PPP	Parteneriat Public Privat
PM	Punct Medical
OMF	Oficiul Medicilor de Familie
RDN	Regiunea de Dezvoltare Nord
RDC	Regiunea de Dezvoltare Centru
RDS	Regiunea de Dezvoltare Sud
RM	Republica Moldova
SRL	Societate cu Răspundere Limitată
SA	Societate pe Acțiuni
SCT	Succes Consulting
UE	Uniunea Europeană
GAL Lunca Bîcului	Asociația Grup de Acțiune Locală Lunca Bîcului

INTRODUCERE

„Un sistem de administrare este funcțional atunci când dezvoltarea socio-economică locală înregistrează reușite și se asigură libertatea și bunăstarea populației.”

Pentru a avea certitudinea că politicile și programele existente corespund necesităților de dezvoltare a satului Tătărești, raionul Strășeni, în cadrul limitărilor impuse de resursele locale disponibile și pentru accesarea fondurilor externe s-a impus elaborarea Planului Strategic de Dezvoltare Socio-Economică a satului Tătărești, raionul Strășeni, pentru perioada 2022 - 2026.

Strategia de dezvoltare economică și socială a satului Tătărești pentru anii 2022-2026 a fost elaborată în scopul de a impulsiona procesul de dezvoltare a comunității, de a ghida efortul autorităților locale, sectorului asociativ, sectorului economic și al cetățenilor în soluționarea problemelor comunitare prin construirea unui parteneriat comunitar eficient.

Strategia economică și socială este un document complex, care are la bază documentele de programare:

locală – Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului Strășeni 2019 – 2025,

regională - Strategia Națională de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova 2021-2027,

națională - Strategia Națională de Dezvoltare a Republicii Moldova 2022-2028

strategii sectoriale de dezvoltare - Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030, Strategia Sectorială de dezvoltare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii 2012-2020, Strategia de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural din Moldova 2014-2020;

europenă - Strategia Europa 2030.

Elaborarea și implementarea unui plan strategic de dezvoltare socio-economică a localității este condiționat de mai mulți factori. Republica Moldova riscă să intre într-o fază de instabilitate și stagnare economică dacă nu vor fi întreprinse acțiuni ce ar ridica standardele de dezvoltare umană. Pentru stoparea fenomenului de migrație a forței de muncă și ridicarea standardelor de dezvoltare umană în mediul rural, se propune spre realizare proiecte conceptuale bazate pe viziuni noi despre dezvoltarea satului, în contextul viitoarei aderări la Uniunea Europeană.

Prezentul document este realizat la solicitarea reprezentanților administrației locale și reflectă atitudinea Echipei de Planificare, a locuitorilor și a APL cu privire la prioritatea de dezvoltare a satului pe următorii 5 ani. Astfel, în ceea ce privește cercetarea calitativă, operatorii au utilizat interviuri în profunzime, iar cercetarea cantitativă a fost realizată prin utilizarea anchetelor. Instrumentul de colectare a datelor este chestionarul aplicat cetățenilor. În timpul elaborării planului strategic al comunității s-a pornit de la necesitățile locale, care au fost împărțite pe domenii de interes cu scopul delimitării domeniilor de cuprindere a strategiei, care mai apoi să fie integrate în strategiile de dezvoltare a Raionului Strășeni.

Strategia este un instrument de planificare a obiectivelor care reflectă nevoile actuale ale

comunității și atingerea acestora în viitor.

Planul Strategic de Dezvoltare Socio-Economică reprezintă instrumentul de lucru al administrației publice locale și este agreat de întreaga comunitate locală. Prin acest mijloc se vor evita abaterile datorate urgențelor, avantajelor și dezavantajelor ce pot interveni în anumite momente. În aceste condiții, toți factorii interesați de progresul economico-social al Satului vor beneficia de acest Plan Strategic de Dezvoltare Socio-Economică, prin care se indică atât direcțiile de dezvoltare specifice, cât și acțiunile punctuale ce se vor constitui ca viitoare proiecte ale administrației publice locale.

Utilizarea instrumentelor de consultare a comunității locale a determinat adaptarea tuturor propunerilor de acțiuni pentru ca într-un final Planul Strategic de Dezvoltare Socio-Economică să fie înconsens cu aspirațiile locuitorilor. Importanța acestui aspect este dată atât de certitudinea implicării viitoare a comunității în implementarea Planului Strategic de Dezvoltare Locală, cât și de posibilitatea asumării depline și conștiente a acesteia.

Metodologic, prezentul plan strategic are la bază și se fundamentează pe următoarele instrumente și proceduri de lucru:

- *analiza de conținut;*
- *analiza de date statistice din surse organizate și realizate de EP;*
- *interviuri în profunzime cu factori decizionali și de opinie din structura domeniilor cheie analizate analiza SWOT.*

În baza rezultatelor obținute și prin analiza tendințelor de dezvoltare au fost elaborate recomandările pentru dezvoltare socio-economică pentru următorii 5 ani: obiective – programe - acțiuni/proiecte.

Pentru a putea participa la realizarea obiectivelor cuprinse în Planul Strategic de Dezvoltare Socio-Economică, Primăria va desfășura activitatea în următoarele direcții:

- *dezvoltarea mediului economic și competitiv, beneficiind de o infrastructură modern;*
- *modernizarea, dezvoltarea și eficientizarea sistemului de educație, medical, cultural, protecție social;*
- *sat curat, cu un management rațional al resurselor naturale disponibile;*
- *promovarea și implementarea în activitatea APL a principiilor bunei guvernări și implicarea publicului în procesul de luare a deciziilor.*

Condiții de implementare a planului strategic:

- acordul și susținerea planului de către cetățeni;
- susținerea din partea sectorului privat a direcțiilor strategice de dezvoltare a satului;
- informarea permanentă a cetățenilor privind progresul implementării planului.

Responsabili de implementarea planului de acțiuni de dezvoltare strategică este Primăria și

Consiliul Local, precum și instituțiile administrative locale de profil (educație, sănătate, etc.). Planul de acțiune - ca instrument de planificare și implementare – conține un set de politici sectoriale pe domenii de activitate ce se aplică într-un termen determinat în scopul realizării obiectivelor generale fixate în planul strategic de dezvoltare socio-economică a localității. Periodic, Planul de acțiune necesită a fi revizuit ținându-se cont de evoluția macroeconomică la nivel național, starea economiei la nivel municipal și local, precum și de opiniile comunității locale cu privire la implementarea lui.

I. CADRUL GENERAL AL STRATEGIEI

1.1. Viziunea

Viziunea Strategiei de dezvoltare socio – economică a localității Tătărești este:

Către 2026, Tătărești va fi o localitate cu o infrastructură dezvoltată, cu un mediu prietenos, cu modele culturale care să contribuie la dezvoltarea responsabilității civice, cu tradiții păstrate, un model de integritate și transparență a APL, care va asigura un model decent de trai pentru locuitori și va reprezenta o rădăcină vie pentru băștinași.

Viziunea strategiei de dezvoltare reprezintă sinteza misiunii, valorilor, obiectivelor strategice, specifice și a acțiunilor necesare pentru implementare în următorii cinci ani.

Rezultatul final al eforturilor comunității trebuie să se concretizeze în dezvoltarea unui mediu atractiv de afaceri, buna utilizare și gestionare a resurselor, protecția mediului și dezvoltarea durabilă. În plan social crearea condițiilor pentru dezvoltare eficientă a infrastructurii, adaptată cerințelor populației, sprijinirea categoriilor sociale defavorizate.

Administrația publică locală trebuie să asigure transparența, consultarea și colaborarea cu antreprenoriatul, societatea civilă.

1.2. Misiunea

Pentru realizarea Viziunii, autoritatea publică locală și comunitatea au stabilit următoarea:

Misiunea – consolidarea eforturilor comune a tuturor actorilor comunitari întru promovarea valorilor fundamentale locale pentru asigurarea unui trai decent și prosperarea localității Tătărești.

1.3. Valorile și Principiile Planului Strategic

Realizarea viziunii și misiunii va fi asigurată de acceptarea de către fiecare cetățean al satului a unui sistem de valori care vor deveni norme de conduită și atitudine general acceptate în următorii cinci ani. Acest sistem este compus din următoarele **valori**:

Profesionalism. Această valoare se va manifesta prin competență, rapiditate și calitate în soluționarea

problemelor stringente ale comunității.

Responsabilitate. Este valoarea care va asigura dezvoltarea în toate domeniile, care va fi asigurată prin asumarea de către responsabilii de implementare a obligațiilor de a efectua acțiunile până la sfârșit cu asumarea răspunderii pentru consecințe.

Transparență. Activitatea în privința implementării strategiei de dezvoltare se va desfășura fiind permanent îndreptată spre maximizarea căilor și posibilităților de informare reciprocă a factorilor de decizie și a cetățenilor pentru asigurarea clarității și înțelegerii procesului în derulare.

Activism. Această valoare este cheia succesului misiunii și trebuie să se manifeste prin simțul răspunderii în îndeplinirea obligațiilor asumate și prin perseverența la toate etapele realizării planului de acțiune.

Competență. Această valoare se va manifesta prin implicarea în rezolvarea problemelor satului a unor persoane care dispun de cunoștințele și abilitățile necesare, investiți cu exercitarea acestor atribuții și responsabili pentru acțiunile lor.

Cooperare. Strategia de dezvoltare va fi implementată doar lucrând împreună și în interes reciproc încercând să diminuăm divergențele la maxim.

Consultare. Orice acțiune cu impact asupra unei mari părți a satului va fi discutată cu întreaga comunitate și implementată cu acordul majorității.

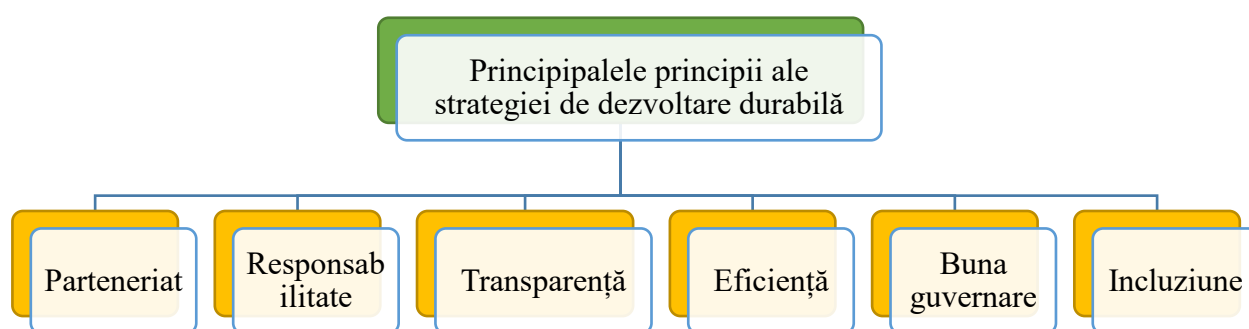
Respect reciproc. Atitudine de stimă reciprocă atât în relațiile de serviciu, oficiale, cât și cele cotidiene.

Toleranță. Capacitatea de a te abține în situații critice, în interesul cauzei, a majorității.

Patriotism (local, național). Sentiment de dragoste și devotament față de patrie și de popor, față de locul de baștină, precum și promovarea tradițiilor și valorilor în timp și spațiu.

Meritocrație. Capacitatea de autoanaliză a activității ce se manifestă prin promovarea factorilor de decizie, în funcție de competență, profesionalism și omenie.

Onestitate. Toate părțile implicate în procesul implementării planului strategic vor da dovadă de onestitate pentru a realiza o conlucrare sinceră în vederea realizării cu succes a Planului Strategic.

1.4. Obiectivele Planului Strategic

În cazul strategiilor pe termen lung trebuie să se ia în considerare cu foarte mare atenție viitoarele rezultate. Trebuie luat în calcul și faptul că rezultatul real nu poate fi prevăzut deoarece situațiile neprevăzute pot și ele să exercite o influență importantă asupra lor.

Obiectivele strategice constituie produsul final rezultat din contopirea celor trei factori ai procesului de planificare strategică pe termen lung la nivel local: Economia, Societatea, Mediul. Pentru realizarea viziunii strategice activitățile tuturor factorilor implicați în procesul de dezvoltare locală vor fi orientate spre atingerea a 6 obiective strategice:

1. Dezvoltarea și eficientizarea infrastructurii publice locale

2. Dezvoltarea sectorului economic și atractivității locale

3. Modernizarea și eficientizarea sistemului de educație, optimizarea sistemului de sănătate și protecție socială

4. Reabilitarea, modernizarea infrastructurii culturale și de agrement, punerea în valoare a patrimoniului cultural

5. Protecția mediului ambiant, informarea și implicarea populației în vederea utilizării raționale a resurselor naturale

6. Implementarea în activitatea APL a unui sistem instituționalizat modern și transparent, implicarea civică în dezvoltarea satului și în procesul decizional

Obiectivele de dezvoltare se pot realiza numai în condițiile unei strategii care să stabilească cu claritate alternativele de dezvoltare ale Satului, în funcție de aceasta, să se stabilească și structura cursurilor de calificare a funcționarilor din APL.

Realizarea obiectivelor de dezvoltare socio-economică durabilă va lua în considerare următoarele criterii:

- ✓ coeziunea și solidaritatea cetățenilor
- ✓ puterea satului
- ✓ dezvoltarea durabilă
- ✓ obiective de calitate globale locale – integrare

Capacitatea strategiei și a planurilor de acțiune de a răspunde nevoilor actuale, utilizând eficient resursele existente și adaptându-se viziunii generațiilor tinere reprezintă, de asemenea, un criteriu fundamental de realizare a obiectivelor majore a Strategiei. Pentru fiecare domeniu de planificare strategică se face pe 3 niveluri:

- ✚ *nivel strategic* - pe termen lung;
- ✚ *nivel tactic* - pe termen mediu;
- ✚ *nivel de proiecte* - pe termen scurt, eșalonat.

În acest fel se acoperă complet aria de dezvoltare strategică pentru perioada 2022 – 2026. Strategia de dezvoltare durabilă are cel puțin șapte trăsături caracteristice care se recomandă managerilor locali responsabili de acest domeniu. Principalele obiective ale dezvoltării durabile constau în:

- ❖ *dezvoltarea infrastructurii de bază;*
- ❖ *protecția mediului;*
- ❖ *întărirea coeziunii sociale și reducerea sărăciei;*
- ❖ *regenerare rurală.*

Redactarea strategiei pornește de la următoarele premise:

- *îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației;*
- *adaptarea la inevitabilele schimbări;*
- *ridicarea standardului calitativ al aspectului satului, al construcțiilor, serviciilor și al imaginii în general;*
- *oferirea de oportunități pentru intervenția sectorului privat în proiectele satului, fie sub forma investițiilor directe în proiecte izolate, fie sub forma parteneriatelor sau consultărilor permanente între parteneri.*

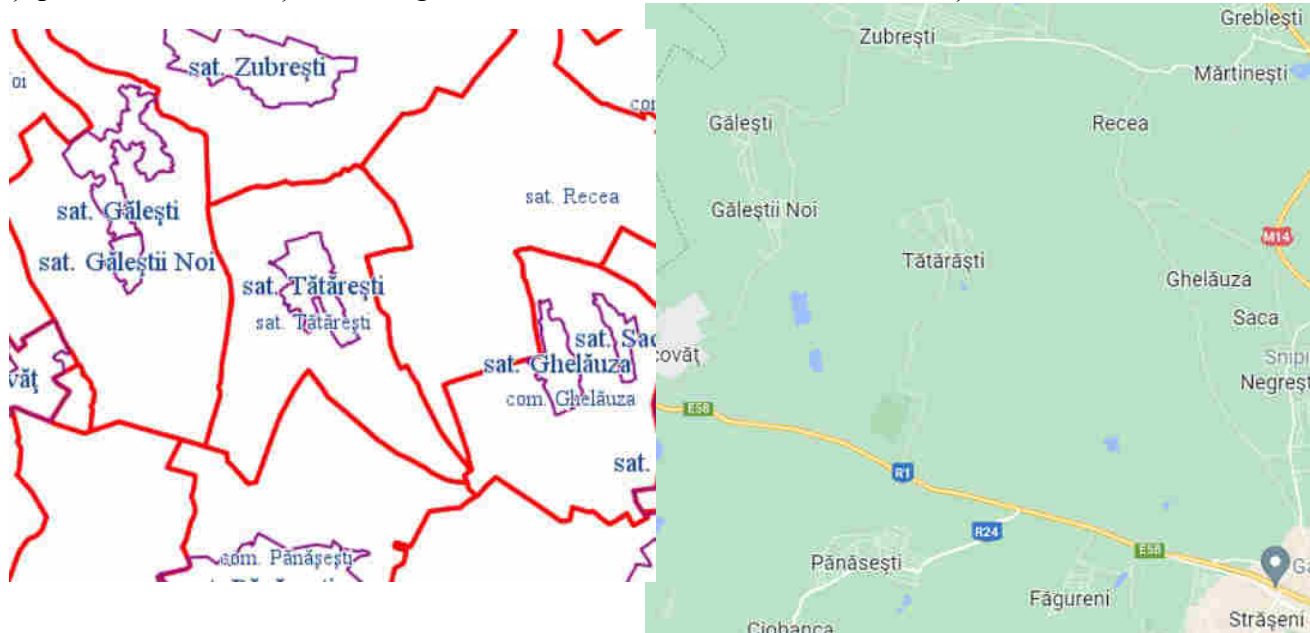
Strategia de dezvoltare durabilă are cel puțin șapte trăsături caracteristice care se recomandă managerilor locali responsabili de acest domeniu.

II. PROFILUL SOCIO-ECONOMIC AL LOCALITĂȚII

2.1. Date generale

2.1.1. Localizare

Satul Tătărești este o localitate în Raionul Strășeni situată la latitudinea 47°19'98" Nordică și longitudinea 28°53'72" Estică și altitudinea medie de 120 metri față de nivelul mării. Această localitate este în administrarea or. Strășeni. Satul se află la o distanță directă pînă în or. Strășeni de 10 km și de 40 km pînă în or. Chișinău, pînă la orașul Bucovăț este de 10 km. De la intrare în localitate și pînă la traseul Chișinău – Ungheni sunt 4 km. Traseul R1 situat la distanța de 4 km face

legătura cu capitala R. Moldova – Chișinău și orașul Iași, din țara vecină - România. Localitățile vecine sunt: com. Gălești, com. Pănăsești, com. Ghelăuza, s. Recea, s. Zubrești.

2.1.2. Repere istorice

Prima atestare documentară a satului Tătărești din ținutul Orhei se regăsește într-un hrisov al lui Petru Rares din 1 martie 1528. Satul Tătărești este un sat de răzeși, care treptat își înstrăinează cotele părți din sat, fiind constrînși de vicisitudinile timpului. Următoarea mențiune a satului datează din 6 martie 1570, cînd este întărită vînzarea unei părți din Tutoveni lui Anton Neghină. În 1640 vornicul Ionașcu Rusu cumpăra părți din Tătărești de la Ionașcu și Iosif Grozav. La 1656 Badiul dascălul și Donciul visternicelul cumpăra părți din satul Tătărești de la răzeșii din partea locului. În 1677 Dumitrașcu, feciorul Gligăi din Lunca Mare, dăruia lui Ștefan Spătarul, feciorul lui Constantin Clucerul, părțile sale de moșie din Tătărești. Urmașii acestuia stăpîneau jumătate de secol mai tîrziu părți din satele Tătărești, Gălești, Drăgușeni, Voinova, toate în ținutul Orhei. Începînd cu finele secolului al XVIII-lea spătarului Manolachi Donici cumpăra pe părți întreaga moșie Tătărești devenind către 1814 unicul proprietar al satului. Fiica lui Manolachi Donici, Ruxandra Rosseti,

moștenește moșia de la Tătărești, pe care în anul 1823 o lasă moștenire fiului său, Ștefan Rosseti.

În anul 1835 la Tătărești sînt înregistrați 497 de locuitori. La 1849 localitatea Tătărești cu 124 familii și 24 burlaci este cumpărată de frații Inglezi de la Ștefan Rosseti. Boierii Inglezi cultivă la Tătărești tutun și viță de vie, obținînd la expoziția internațională din Londra mica medalie de aur - pentru vinurile din Tătărești, și marea medalie de bronz - pentru tutun. În 1870 la Tătărești sînt înregistrate 100 de case, circa 500 de locuitori care aveau în proprietate 29 de cai, 190 de vaci și 423 de oi și capre. La începutul secolului XX satul avea 117 case și 942 de locuitori. Pe la 1795 la Tătărești a fost ridicată din lemn și sfințită biserica cu hramul Sf. Arhangheli Gavriil și Mihail. Pe lângă biserică activează școala primară de 4 clase. În anul 1910 comunitatea începe construcția unei noi biserici, din piatră. Conform datelor anului 1923 la Tătărești sînt fixate 300 de gospodării, 1135 de locuitori, o gospodărie boierească, o moară de vînt, școală primară mixtă, biserică ortodoxă, primărie, poștă. Mărindu-se numărul populației satului a apărut necesitatea extinderii școlii, care în 1938 beneficiază de două edificii din piatră și cancelarie. Tot în acest an, sunt ridicați din piatră pereții noii biserici.

În anul 1950 populația satului Tătărești număra 654 locuitori. Gospodăria colectivă din localitate dispunea de 41 ha de viță de vie, 54 de vite, 12 cai, o moară mecanică, o oloiniță, o fierărie. În anul 1969 se formează sovhozul-fabrică „Tătărești”, specializat în viticultură și vinificație. În 1975 gospodăria dispunea de 48 de tractoare, 15 autocamioane, 5 combine. Odată cu succesele înregistrate în activitatea sovhozului-fabrică „Tătărești”, în localitate apar noi obiective de menire socială: școala de 8 ani, biblioteca publică, punctul medical, atelierul de deservire socială, oficiul poștal, grădinița, ospătăria, magazine.

La 4 august 1992 biserica din sat, reconstruită, a fost sfințită cu hramul Sf. Maria Magdalena.

2.1.3. Specificul localității: relief, ape, clima, resurse naturale.

Moșia satului: este de 1437 ha. Din suprafața totală a terenurilor: 852 ha – agricole, 447 ha – arabile; 245 ha – vii; 61 ha – livezi; fondul silvic – 185 ha; 110 ha – pășuni; fondul apelor – 1,4 ha; suprafața râpilor – 15,74 ha; 1,82 ha – spații verzi (parc).

Relieful: Satul Tătărești este amplasat într-o zonă cu relief deluros și împădurit, soluri fertile, bogate tradiții istorice și culturale, dar și un mare potențial turistic, cu vegetația și lumea animală respectivă.

Teritoriul reprezintă un relief ondulat. Teritoriul satului Tătărești se caracterizează cu o climă moderată continentală, cu iarnă scurtă și comparativ caldă, cu vară lungă și călduroasă. Cantitatea anuală de precipitații este de 450-500 mm. Teritoriul satului se află în zona de silvostepă, în păduri crește stejarul, teiul, arțarul, frasinul.

Rețeaua hidrografică: Apele freatice pe cumpene și pe versanți se află la adîncime medie. În sat există 188 de fîntîni de mîină, calitatea apei în acestea nu corespunde tuturor cerințelor față de apa potabilă și este considerată ca apă tehnică (borhută). Satul Tătărești este amplasat în spațiul

hidrografic al râului Bîc, care are o lungime de 155 km, suprafața bazinului hidrografic – 2040 km². Apa râului este deosebit de poluată cu ioni de amoniu, nitriți, detergenți anioni-activi, fier total, compușii cuprului, fenoli, produse petroliere, și suportă insuficiență de O₂.

Clima: Teritoriul satului Tătărești se caracterizează cu o climă moderată continentală, cu iarnă scurtă și comparativ caldă, cu vară lungă și călduroasă. Cantitatea anuală de precipitații este de 450-500 mm.

Comori ale naturii: Comunitatea are multe și frumoase comori naturale, numeroase zone cu peisaje sălbaticе, colțuri de natură adevărată, puțin modificate de om. Natura e mai consecventă și mai darnică aici decât în alte părți, și aceasta datorită nu numai tezaurului național, pe care l-am avut, dar și unei gospodării mai judicioase.

2.2. Infrastructura de utilități publice

2.2.1. Alimentarea cu energie electrică, iluminat stradal

Pe raza satului Tătărești, raionul Strășeni sunt linii electrice aeriene de tensiune medie, joasă și este asigurat cu energie electrică de către Compania Premier Energy S.A. Unele străzi din sat sunt iluminate de cetățeni. Starea liniilor de distribuție este bună. Rețelele electrice au fost renovate în ultimii ani. În prezent satul nu dispune de iluminat stradal modern. Se identifică surse financiare pentru instalarea iluminatului stradal pe teritoriul întregii localități.

2.2.2. Alimentarea cu apă

În prezent este implementat un sistem centralizat de alimentare cu apă tehnică a caselor de locuit și a edificiilor social-administrative, în proporție de 45%. Aprovizionarea cu apă potabilă o constituie fântânile de tip mînă și arteziene, ale căror apă este utilizată de către localnici pentru necesitățile casnice de zi cu zi. Cu toate acestea, există un risc real și continuu ca în unele zone ale localității calitatea apei din fântâni să fie nesatisfăcătoare. În acest caz, este necesară efectuarea unei analize a calității apei, cu o marcă ulterioară a fântânilor. Satul nu dispune de sisteme de irigare și nici de lacuri. Sunt două fîntîni arteziene (apă tehnică), unde ambele sunt lucrate. La aceasta sunt conectate gimnaziul, grădinița de copii, oficiul medicilor de familie și 80% din gospodării. În sat sunt 225 fîntîni de mînă.

2.2.3. Canalizare

Satul Tătărești nu deține sistem centralizat de canalizare, care ar asigura evacuarea apelor uzate din locuințe și obiectele economice și social-administrative care sunt conectate la sistem de epurare a apelor uzate. Canalizarea actuală, construită în 1986, deservește doar gimnaziul, grădinița de copii și cîteva gospodării, conectate, între timp, desinestătător. A fost elaborat proiectul tehnic „Alimentarea cu apă și canalizarea s. Tătărești”, în anul 2015.

2.2.4. Alimentarea cu gaze naturale

Gazoductul a fost construit în s. Tătărești în 2005-2007. La moment la gazoduct sunt conectate:

Gimnaziul din localitate, Grădinița de copii; Oficiul medicilor de familie și în jur de 80 % din gospodării. În regim de așteptare mai rămân Casa de Cultură, oficiul poștal, primăria, biblioteca.

În pofida numeroaselor eforturi de asigurare a locuitorilor cu gaze naturale necesar uzului casnic, o parte din gospodării realizează prepararea hranei la aragazuri aprovizionate din butelii de gaz lichefiat /electrice, precum și la cuptoare/sobe cu lemne/cărbune. Exemple de probleme la conectarea gospodăriilor la gaze naturale este lipsa inițiativei private și a mijloacelor bănești, plus la acestea și costul ridicat a 1m³ gaz natural furnizat consumatorului final. Imposibilitatea suplínirii de către solicitant a condițiilor prevăzute de către furnizor în avizul de racordare la rețeaua de gaze naturale, reprezintă un alt exemplu de factor care împiedică realizarea contractelor de furnizare a combustibilului către consumatorii finali existenți.

2.2.5. Alimentarea cu căldură

Edificiile sociale și marea majoritate a gospodăriilor își asigură căldura în sezonul rece pe baza sobelor și cazanelor autonome pe bază de gaz, lemne și/sau cărbune, instalațiilor termice improvizate, la fel un număr mare de gospodării folosesc gazele naturale. Există suficiente premise de a implementa în majoritatea edificiilor social-administrative cazane autonome pe bază de biomasă, care furnizează agent termic la un preț mult mai jos comparativ cu utilizarea gazului natural. Premisele respective sunt legate de existența în regiune a agenților economici producători de bricheți/peleți la prețuri rezonabile, precum și abundența în regiune a materiei prime pentru producerea biomasei. În perspectivă ar fi benefică efectuarea unor serii de lucrări de termoizolare a edificiilor social-administrative, ceea ce ar permite conservarea agentului termic și reducerea cheltuielilor pentru resursele energetice. Astfel, de lucrări ar fi binevenite și pentru gospodăriile casnice. Ca alternativă de economisire a resurselor financiare pentru resursele energetice este utilizarea energiei solare sau a vântului. Una dintre soluții ar fi utilizarea panourilor solare pentru apă caldă la instituțiile de învățământ din localitate și instalațiile eoliene.

2.2.6. Telecomunicații

În Tătărești telefonia fixă este asigurată de către operatorul național – SA Moldtelecom, care asigură o bună parte din case cu numere de telefon. La rețeaua SA „Moldtelecom” sunt abonate 540 gospodării (430 – telefonie fixa ,110– radiotelefon). Majoritatea dispun și de telefonie mobilă. Mai mult de 350 gospodării dispun de intrnet. Totodată, grădinița de copii, primăria, biblioteca publică, centrul medicilor de familie, oficiul poștal sînt conectate la internet. În raza satului acoperirea cu telefonie mobilă este bună. Satul se află în aria de acoperire a operatorilor de telefonie mobilă Orange, Moldcell și Unite.

2.2.7. Rețeaua de drumuri și transport

Rețeaua de drumuri este constituită din multe străzi, stradele. Drumurile din sunt în stare satisfăcătoare, deși necesită reparații curente. Pentru următorii ani se propune construcția și renovarea unor noi tronsoane de drumuri, ce va contribui la crearea unei comunități durabile, sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri în regiune și crearea locurilor de muncă; îmbunătățirea infrastructurii de acces prin asigurarea unei infrastructurii de transport. În perimetrul satului sunt și poduri în stare satisfăcătoare care necesită reparație.

Rută funcțională auto de maxi-taxi pe traseul Tătărești – Strășeni - Chișinău, zilnic din satul Tătărești circulă transportul public de pasageri conform rutelor:

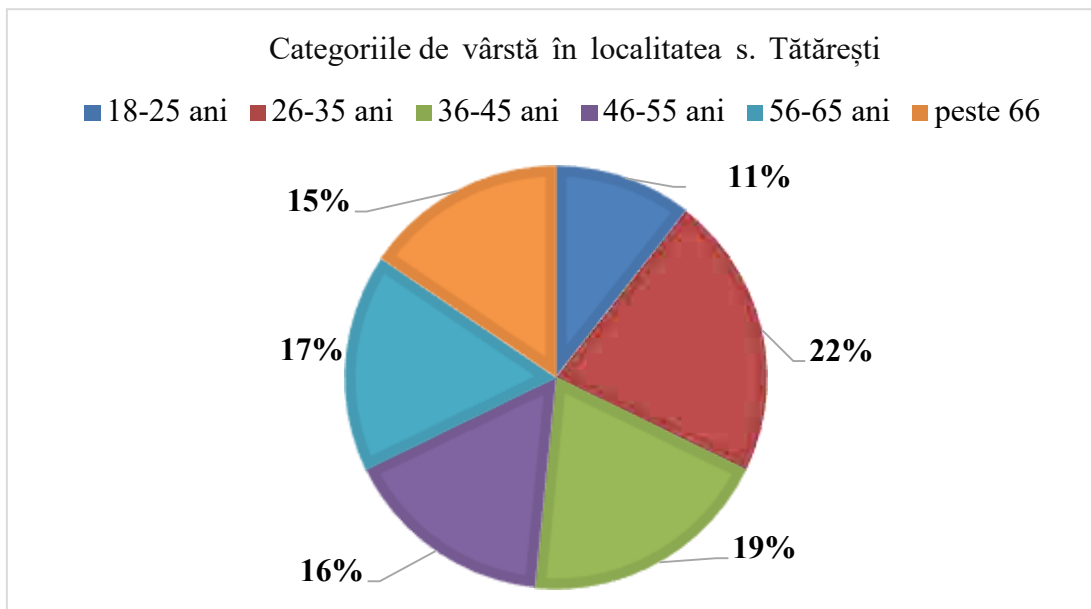
- Tătărești - Chișinău la orele 6:40; 10:00; 15:15
- Chișinău – Tătărești la orele 9:00; 14:00; 17:30

2.2.8. Fondul locativ și potențialul uman

Actualmente, satul dispune de locuințe individuale particulare, din care unele sunt părăsite mai mult de un an. La moment sunt înregistrate familii, iar pe parcursul ultimului an au fost înregistrate căsătorii și nou-născuți, tendința fiind una pozitivă pentru ultimii ani.

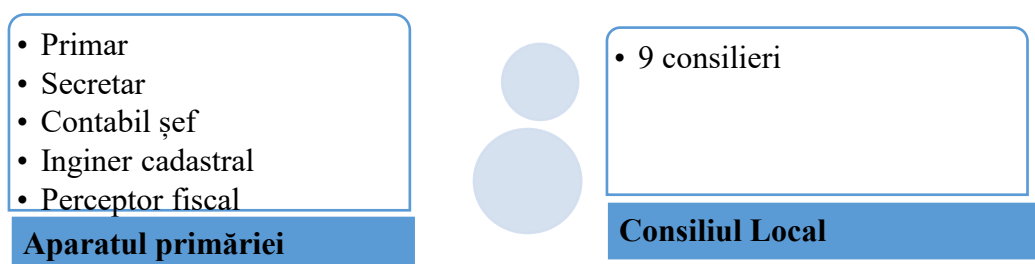
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none">• Existența rețelelor de electricitate, telecomunicații, precum și asigurarea cu agent termic a edificiilor social-culturale• Localitatea este gazificată 80%• Rețea de drumuri locale reabilitate și modernizate/ restul fiind în curs de execuție• Existența legăturii rutiere cu centrul raional• Unele străzi sunt iluminate• Teren suficient destinat construcției de locuințe individuale	<ul style="list-style-type: none">• Lipsă rețelei de canalizare• Starea precară a unor porțiuni de drum în unele regiuni• Izolarea termică a clădirilor este necorespunzătoare;• Legătura rutieră este destul de rară
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none">• Atragerea investițiilor externe• Existența unor programe cu finanțare nerambursabilă pentru reabilitarea termică, renovarea drumurilor locale• Extinderea rețelelor de utilități publice• Ridicarea nivelului de trai al populației prin aducerea la un nou nivel a calității întregii infrastructurii sociale• Extinderea conductei de gaze naturale și a apeductului și conectarea tuturor consumatorilor casnici• Identificarea posibilităților de realizare a unui sistem de canalizare.	<ul style="list-style-type: none">• Cadrul legislativ instabil• Costuri ridicate pentru conformarea la standardele europene de calitate• Incapacitatea financiară a locuitorilor de a acoperi desinestătător costurile de racordare la rețelele de apeduct, gazificare ș.a.

Localitatea are 1486 de locuitori și 450 de gospodării. Categoria de vârstă predominant pentru localitate este 26- 35 de ani, conform figurii prezentate mai jos:

2.3. Capacitatea instituțională

Primăria satului Tătărești, raionul Strășeni dispune de propriul sediu – clădire tipică. Starea tehnică a clădirii este relativ bună. Sediul este conectat la rețelele de utilități publice - electricitate, telecomunicații, apă tehnică. Aparatul primăriei poate fi calificat drept competent, cu o bogată experiență în domeniu. Din componența aparatul primăriei fac parte: primarul, secretarul consiliului, specialist în reglementările proprietății funciare, contabilul, perceptorul fiscal, lucrător social. Toți specialiștii dispun de un stagiu de muncă de minim 1 an. Consiliul primăriei este alcătuit din 9 consilieri. Activitatea aparatului Primăriei este foarte bine concepută. Prin urmare, secretarul consiliului, este direct responsabil pentru starea lucrurilor la toate compartimente în cadrul localității. Fiecare săptămână se petrec ședințe de lucru ale aparatului Primăriei, unde se discută despre toate problemele și se caută soluțiile de a le rezolva.

Satul Tătărești este deschis către public, este prezentat activ în cadrul rețelelor de socializare, fapt ce sporește notorietatea comunității locale.

În condițiile actuale când se necesită, în mod prioritar, atragerea surselor financiare externe pentru demararea proiectelor de importanță majoră, funcționarii primăriei/consilierii necesită a fi instruiți în domeniul atragerii fondurilor externe/investițiilor, managementului proiectelor. La fel este necesară suplینirea cunoștințelor în domeniul administrației publice, operarea tehnicii de calcul. În perspectivă

se preconizează implementarea unui circuit electronic al tuturor documentelor APL, fiind implementat proiectul „Primăria electronică”.

În perspectivă, în vederea sporirii gradului de implicare a cetățenilor în procesul decizional a APL se impune elaborarea unui mecanism de implementare în activitatea aparatului Primăriei a prevederilor Legii privind transparența în procesul decizional (№ 239 din 13.11.2008).

Oficiul poștal. Este amplasat în încăpere separată. Este angajată 1 persoană, care deservește pensionari, invalizi și toți locuitorii satului. Starea tehnică a clădirii este nesatisfăcătoare. Primarul a înaintat, repetat, demersuri în adresa Poștei Moldovei (la balanța căreia se află clădirea OP), cu solicitarea de a contribui la îmbunătățirea condițiilor localului, dar fără rezultat.

Satul Tătărești, raionul Strășeni nu dispune de surse media proprii, dar populația se informează de pe panourile informative instalate în incinta și în fața primăriei, precum și în locuri special amenajate. Cetățenii mai sunt informați prin intermediul paginii de facebook a localității.

2.4. ECONOMIA LOCALĂ

2.4.1. Antreprenoriat

În satul Tătărești sectorul antreprenorial este reprezentat de către următorii agenți economici:

N/o	Denumirea întreprinderii	Domeniul de activitate/servicii	Numărul de angajați
1.	Î.I. ”Cristi Corpocean,,	Magazin mixt	4
2.	I.I. „Vîlcu Sergiu,,	Magazin mixt	4
3.	SRL „Visac Service,,	Preparare – comerț hrană combinată animale	3
4.	SRL „Cris-Vas,,	Agricultură, comerț	1
5.	AÎ „Triumf,, ”	Asociație de împrumut	2
6.	Oficiul Poștal	Deservirea populației	1
7.	GȚ Prisăcaru Rodica	Agricultură	2
8.	GȚ Radu Nicolae	Agricultură	1
9.	GȚ Mîrzenco Toma	Apicultură	1

Principalele restrângeri ale agenților economici din agricultură sunt următoarele:

- Lipsește piața de desfacere bine determinată și planificată;
- Producătorii agricoli nu au unde își realiza produsele obținute;
- Procesul de creditare a producătorilor agricoli este foarte anevoios și îndelungat;
- Lipsa forței de muncă;
- Prețurile la motorină și piese de schimb sunt exagerate.

Sectorului agricol este caracterizat printr-o rentabilitate scăzută, determinată în primul rând de poziția dominantă a culturilor cu valoare redusă în producția agricolă în detrimentul culturilor cu

valoare înaltă. Majoritatea terenurilor sunt acoperite de culturi cu valoare scăzută (cum ar fi cereale, plante oleaginoase și culturi furajere), în timp ce viile și livezile ocupă o parte din suprafața totală a terenurilor agricole. Deși, în general, agricultura în satul Tătărești se axează pe culturi cu valoare redusă, urmează de atras atenția sectoarelor de producere a nucilor și a mierii. Aceste două produse au acces la piețele UE și sunt exportate cu succes nu doar în UE, dar și pe alte piețe. Structura ramurală a agenților economici este diversificată, fiind încadrată mai mult în activitățile comerciale și agricultură.

Populația este implicată activ în activitățile agricole sau în creșterea animalelor, deși un număr considerabil de persoane este implicat în activități comerciale sau merg la muncă în oraș.

Sectorul agricol este dominat de producția vegetală, sectorul zootehnic având un rol mai mic în producere. În ultimul deceniu dezvoltarea sectorului zootehnic a fost una problematică, datorită impedimentelor ce țin de competitivitate și piață. Sectorul zootehnic se confruntă cu constrângeri provocate de resursele interne (furnizare limitată de furaje, prețuri scăzute la laptele colectat, lâna de oi nu are cerere pe piață, iar pielicelele sunt procurate la prețuri foarte mici), precum și presiuni dure cauzate de importul de animale mai ieftine. Furnizarea de furaje locale este limitată din cauza lipsei pășunilor de bună calitate, care este la rândul său, cauzată de condițiile meteorologice nefavorabile și acapacităților limitate de irigare. Suprafața cultivate, volumul producției și numărul animalelor este prezentat în tabelul de mai jos:

Suprafața agricolă	Arabil	446,65 ha
	Pășuni	109,09 ha
	Livezi	60,90 ha
	Vii	244,17 ha
Suprafața cultivată	Porumb	180 ha
	Grâu	80 ha
	Floarea soarelui	100 ha
	Lucernă	10 ha
Numărul animalelor	Bovine	10 unități
	Porcine	22 unități
	Caprine	64 unități
	Cabaline	8 unități
	Păsări	2700 unități

Pe de altă parte, costurile interne de producție relativ ridicate, productivitatea scăzută și rasele de animale necompetitive reduce izbitor capacitatea produselor animaliere.

Economia locală oferă perspective reale pentru deschiderea întreprinderilor mici și mijlocii în domeniile comerciale. Garant al succesului este potențialul uman, infrastructura rutieră favorabilă, apropierea de centrul raional și capitală ș.a. Un compartiment aparte la capitolul respectiv revine proiectelor de implementare a parteneriatelor publice private.

Satul Tătărești, raionul Strășeni, cu o populație relativ stabilă, dispune și de un însemnat potențial comercial fiind situat pe un traseu național important, în imediata apropiere de centrul raional.

În sat sunt înregistrate multe gospodării țărănești, respectiv venitul ramurii agricole ar crește ca urmare a utilizării tehnicilor agricole moderne. Aici se include aplicarea sistemelor antigrindină, tehnologii moderne de prelucrare a solului, implementarea sistemelor de irigații, creștere intensivă a legumelor în complexe moderne de sere. Perspective la acest compartiment sunt suficiente, având în vedere structura prielnică a reliefului și bonitatea ridicată a solului. Creșterea produselor ecologice este un avantaj pentru afacerile secolului XXI.

2.4.2. Organizații neguvernamentale

Sectorul asociativ este la un nivel incipient de dezvoltare, fiind reprezentat numai prin APP din s. Tătărești și AO „Tătărești”.

Asociația Părinților și Pedagogilor din s. Tătărești a fost creată în anul 2004 cu scopul de a contribui la dezvoltarea socială a comunității. Scopurile ei sînt: activizarea și dezvoltarea comunității prin elaborarea și implementarea diferitor programe social – economice și culturale, asigurarea durabilității gimnaziului. În perioada ei de activitate pot fi menționate următoarele realizări: Construcția unei fîntîni pe teritoriul gimnaziului; reparația capitală a acoperișului școlii (învelit cu țiglă metalică); au fost schimbate ușile și ferestrele.

AO „Tătărești” este o organizație a părinților și educatorilor grădiniței de copii „Guguță”. În perioada ei de activitate au fost realizate următoarele acțiuni cu impact comunitar: implementarea microproiectului de reparație capitală a grădiniței de copii, asigurarea cu inventar moale, asigurarea cu mobilier, amenajarea terenului de jocuri, procurarea echipamentului tehnic, înlocuirea ferestrelor de lemn cu cele din metaloplast; concursuri și diverse activități de antrenare a copiilor. Organizația a fost înregistrată la nivel local în anul 2005.

Administrația publică locală este membru a **Asociației GAL Lunca Bîcului** din anul 2019. Pe parcursul a celor trei Apeluri, localitatea a beneficiat de 4 proiecte câștigate în domeniul business, cu valoarea totală de 150 000 lei. Totodată, oficiul GAL Lunca Bîcului se află în incinta primăriei.

În sat (nu) sunt înregistrate organizații obștești active care să se implice activ în viața socială. Pe parcurs se va impune deschiderea unor organizații în așa domenii ca: mediu, salubritate, protecție socială și juridică, etc.

2.5. Edificii sociale

În satul Tătărești își desfășoară activitatea o instituție preșcolară, gimnaziul, biblioteca publică,

sala de festivități. În localitate decenii la rind au activat cercul de dansuri, ansamblul instrumental, fanfara, corul de 50 de persoane. În anul 1969 în localitate se formează echipa de fotbal, care timp de două decenii a deținut înfîietatea la fotbal în raionul Strășeni.

Anterior, în localitate (în incinta unui bloc al grădiniței de copii) a activat și Centrul Incluziune „Mugurel”, beneficiarii căruia erau copiii cu deficiențe fiziologice și copii din familiile social-vulnerabile, atât din localitate, cât și din câteva localități vecine, dar, din lipsa finanțelor, activitatea acestuia, s-a sistat. S-au înaintat câteva demersuri în adresa Consiliului raional, în care s-a solicitat susținere financiară, pentru a continua activitatea acestuia, dar nu au avut succes.

2.5.1. Educație

Gimnaziul Tătărești: Anul construcției – 1986 cu capacitatea totală 320 locuri. La moment în gimnaziu studiază 130 de elevi, activitatea didactică se desfășoară într-un singur schimb. În anul 2017 au fost îndeplinite lucrări de reparație a acoperișului și a sistemului de scurgere a apelor în sumă de 230 000 lei (din bugetul Consiliului raional Strășeni). Gimnaziul dispune de sală de sport, de sală de festivități, cantină școlară cu 80 de locuri, în care sunt alimentați 65 de elevi din clasele primare. Este amenajată sala cu 14 calculatoare și 4 multifuncționale, activează secția sportivă de volei pentru băieți și fete. Școala este conectată la internet. Sunt angajați 13 profesori.

Grădinița de copii Tătărești Guguță: Anul construcției – 1986 cu capacitatea totală 140 locuri (reconstruită în anul 2005). La moment în grădiniță sunt 50 de copii în 4 grupe, activitatea didactică este prestată de un personal în număr de 24 de angajați. În anul 2011 au fost îndeplinite lucrări de reparație: schimbarea ușilor și a geamurilor la sălile de grupă, construcția gardului și a fântinei de apă potabilă, renovarea sălilor de baie și a blocului alimentar, dotarea cu utilaj și echipament nou. Costul lucrărilor au fost în sumă de 900 000 lei din cadrul proiectului „Optimist internațional. Contribuția cetățenilor satului”. Grădinița dispune de sală de festivități, cantină cu 100 de locuri, în care sunt alimentați toți copiii. Grădinița este conectată la internet.

Biblioteca publică: Este amplasată în incintă primăriei la etajul II, dispune de o sală de lectură cu 20 de locuri, fondul de carte este învechit, în ultimii ani parțial a fost completat. Sunt angajate 2 persoane, care au la dispoziție următorul echipament: 4 calculatoare, xerox, scanner, imprimantă, fax. În anul 2014-2016 au fost implementate microproiecte „NOVATECA” cu cost total de 67 000; „Împreună luptăm împotriva cancerului la sîni” cu costul de 10 000 lei finanțat de IREX Moldova. Biblioteca este conectată la internet, ceea ce servește drept posibilitate pentru multe persoane de vîrsta a treia de a comunica cu copiii, rudele de peste hotarele țării; are un contingent de cititori de 505 persoane.

2.5.2. Sănătate, asistență socială

Centrul de Sănătate Tătărești: activează 1 medic de familie și 1 asistentă medicală. Funcționează staționarul de zi cu laborator și cabinet fizioterapeutic. Are două nivele, este gazificată, dotată cu

tehnică de calcul și conexiune Internet. Starea tehnică a clădirii este bună. Dar mai sunt încăperi, ce necesită reparație, pentru a fi puse în serviciul comunității cu destinații curative (cabinet stomatologic, ginecologic ș.a.).

Serviciile de asistență socială activează pe lângă primărie cu un asistent social și un lucrător social. La deservirea lucrătorului social sunt 4 persoane singuratice în etate, care necesită sprijin în activitățile de zi cu zi. Activitatea asistentului social comunitar este un adevărat colac de salvare în depășirea situațiilor de mare dificultate pentru familiile ce necesită ajutor material, social și pentru perioada rece a anului.

2.5.3. Cultură și turism

Casa de Cultură a fost construită în anul 1961 cu o capacitate de 350 locuri și o sală de festivități cu 300 locuri. La moment sunt angajate 4 persoane, activează formația folclorică „Româncuța”. Desfășoară majoritatea măsurilor cultural artistice.

Activități culturale:

➤ Hramul satului, la data de 4 august, când se sărbătorește Sf. Maria Magdalena, în numele căreia este sfințită biserica din sat. Sărbătoare începe cu serviciul divin în biserica satului la care participă populația satului, personalitățile notorii, primarul, consilierii locali. După masă este organizată o programă bogată în numere artistice și competiții sportive (în deosebi niciodată nu s-au anulat meciurile de fotbal, atât cu echipe de juniori, cât și seniori), care se încheie cu hora satului.

➤ Deschiderea sezonului sportiv (în prima duminică a lunii mai). Se organizează diverse competiții sportive, cu caracter competițional, unde pot participa doritori de toate vârstele. Se desfășoară meciuri de fotbal dintre echipa autohtonă și echipa de invitați, de obicei din localitățile vecine.

➤ Festivalul „Cîntece pe malul Bîcului” este organizat în scopul comemorării activistei sferei muzicale, întemeietoarea formației folclorice „Româncuța” din localitate, profesoara de muzică (din incinta școlii de artă raionale, gimnaziului și grădiniței de copii).

➤ „Ziua Independenței Republicii Moldova. Ziua Limbii. Întîlniri cu participanții la conflicte armate pentru integritatea țării.

➤ Festivalul „Ziua agricultorului și a oamenilor în etate. Se desfășoară în ultima duminică din luna octombrie. Este un moment potrivit de a scoate în evidență succesele agrare și cele a oamenilor în etate. Totodată se serbează datele „rotunde,, nunțile de aur și alte momente.

➤ Festivalul „Noi umblăm și colindăm. Activități cultural-artistice cu promovarea obiceiurilor și tradițiilor de Crăciun și Anul Nou.

Turismul este un factor stimulator al progresului social-economic. Îmbunătățește comunicarea între oameni de diverse culturi, încurajează afacerile, sprijină dezvoltarea durabilă și economia unei comunități, îmbunătățește calitatea vieții cetățenilor. Satul Tătărești dispune de un potențial turistic

moderat, caracterizat de o situație geografică favorabilă, plină de pitoresc și diversitate ale peisajului.

Dacă urmărim atent în satul Tătărești putem observa că resursele turistice sunt destul de multe și foarte interesante, dar slab exploatate din următoarele considerente: resurse financiare puține la populație și APL, atractivitatea slabă, inițiere mică în cunoașterea legislației. Dar totuși se observă o dorință a administrației publice locale de îmbunătățire a acestui sector prin manifestare de interes față de oportunitățile, care apar periodic.

Obiective turistice:

- Biserica cu hramul „Maria Magdalena,, (deosebită prin arhitectura sa, construcția în formă de corabie);
- Dealul Bîta.

Satul Tătărești a dat mari personalități notorii, care îi duc faima în lume:

- ⊗ **Voloc Sergiu** (a.n.1983) – actor de filme și teatru, prezentator la TV;
- ⊗ **Calancea Lilia** (a.n.1974) – interpretă de muzică populară și estradă;
- ⊗ **Grosu Mihail** – acordeonist, formația „Concertino,,;
- ⊗ **Damaschin Stela** – pictoriță, imagini a multor cărți pentru copii;
- ⊗ **Budu Natalia** (a.n.1985) – luptătoare lupte greco-romane;
- ⊗ **Nichita Anastasia** (1999) – luptătoare lupte libere;
- ⊗ **Mîrzenco Gheorghe** (1953) – publicist, autor de filme, redactor și comentator TV;
- ⊗ **Ghiaur Vasile** (a.n.1953) - specialist în domeniul proiectării drumurilor;
- ⊗ **Troian Vasile** (a.n.1966) – specialist domeniul construcțiilor;
- ⊗ **Mîrzenco Vasile** (a.n.1954) – președintele Federației Naționale a Fermerilor din RM ș.m.a

În scopul utilizării potențialului educativ al datinilor și obiceiurilor populare, conducerea insistă la organizarea a diferitor activități, cum ar fi șezători, serate în memoria scriitorilor și poezilor, seminare pentru profesori, educatori, cu diferite genericuri, pentru calificarea cadrelor implicate în educație.

Satul Tătărești se mândrește cu Monumentul eroilor căzuți în lupte în cel de-al doilea război mondial.

Din componența tezaurului cultural local nu poate fi neglijată biserica ortodoxă, care este inclusă în lista monumentelor luate sub ocrotirea statului.

2.6. Mediului ambiant

Există poligon de deșeuri neautorizat, care necesită obținerea unei autorizație. Este necesar de a achiziționa un tractor cu utilajele necesare pentru evacuarea gunoiului centralizat pentru a evita depozitarea haotică și în diferite locuri.

Starea sanitară a satului mai este afectată de atitudinea negospodărească a unor locuitori față de

depozitarea nelegală a deșeurilor, fapt care influențiază nu doar aspectul estetic al localității, dar și poluiază mediul înconjurător.

Bănci comerciale. Asociații de Economii și Împrumut

Pe teritoriul satului activează filiala băncii comerciale „Triumf” destul de binevenită pentru locuitorii satului în scopul soluționării problemelor, ce necesită contribuții financiare (lucrări agricole, reparații, construcții ș.a.). Numărul beneficiarilor crește de la an la an.

3. PROCESUL DE ELABORARE A PLANULUI STRATEGIC DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A SATULUI TĂTĂREȘTI, RAIONUL STRĂȘENI

3.1. Inițierea procesului de planificare strategică

Planul strategic de dezvoltare social-economică a satului Tătărești a fost elaborat în mod participativ, prin implicarea reprezentanților tuturor grupurilor social demografice din comunitate. Participarea populației la elaborarea planului strategic de dezvoltare social-economică va contribui la creșterea spiritului de inițiativă a oamenilor din comunitate, la implicarea păturilor vulnerabile în procesul de luare a deciziilor și la responsabilizarea comunității pentru deciziile luate și pentru întreg procesul de dezvoltare. Totodată, implicarea tuturor actorilor din comunitate va spori gradul de dezvoltare a parteneriatului în rezolvarea problemelor comunitare.

Necesitatea strategiei pentru dezvoltarea comunității:

- Stabilirea direcțiilor de dezvoltare economică, în conformitate cu posibilitățile și potențialul local și în armonie cu dezvoltarea economică a țării;
- Planificarea proiectelor de investiții, conform necesităților populației din localitate;
- Elaborarea și aplicarea politicilor publice privind amenajarea eficientă a teritoriului;
- Stabilirea politicilor publice de acțiune privind protejarea mediului;
- Elaborarea și aplicarea unor politici publice în domeniul social, care să asigure evoluția pozitivă în domeniul demografic, fixarea și dezvoltarea forței de muncă locale;
- Stabilirea politicilor publice de acțiune privind siguranța populației:

Planificarea strategică participativă a satului Tătărești este inovativă pentru comunitate prin două elemente cheie relevante pentru acest proces: implicarea membrilor comunității la elaborarea strategiei de dezvoltare și metode noi de facilitare a procesului, care asigură în mare măsură participarea cetățenească.

Strategia de facilitare utilizată se bazează pe instrumente moderne de identificare a opiniei participanților: Metoda Discuției și Metoda Fundamentală de Seminar.

3.2. Înființarea echipei de planificare

Metoda Discuției a fost utilizată la facilitarea conversației în grup și a permis participanților de a-și manifesta creativitatea și aprofunda clarviziunea fiecăruia, de a împărtăși experiența personală și de a extinde viziunea fiecăruia asupra subiectului, în final a permis atingerea consensului grupului și consolidarea acestuia.

Comitetul de Dezvoltare Locală (CDL), (în număr de 26 persoane) a fost constituit pe baza propunerilor exprimate de cetățeni, care au nominalizat lideri locali, în care au investit încrederea pentru a-i reprezenta și a le exprima doleanțele, astfel încât să fie acoperite toate domeniile de cuprindere a strategiei.

N/o	Numele, Prenumele	Funcția, instituția
1	Celeev Vladimir	Primar, APL s. Tătărești
2	Vîlcu Nina	Secretar Consiliul local, APL s. Tătărești
3	Botnari Maria	Contabil – șef, primăria Tătărești
4	Vîlcu Nina	Specialist în problemele perceperii fiscale, APL s. Tătărești,
5	Mîrzenco Vasile	Specialist pentru reglementarea regimului funciar, APL s. Tătărești
6	Țirdea Veronica	Asistent social, contabil APL s. Tătărești
7	Gamețchi Zinaida	Director, Gimnaziu s. Tătărești
8	Triboi Varvara	Șef bibliotecă, biblioteca publică s. Tătărești
9	Marola Victoria	Bibliotecară, biblioteca publică s. Tătărești; profesoară de istorie, Gimnaziu s. Tătărești, consilier local
10	Grițcu Cristina	Director, Grup de Acțiune Locală Lunca Bîcului
11	Marola Ion	Pensionar, consilier local s. Tătărești
12	Postolachi Elena	Șef, oficiului poștal s. Tătărești
13	Țirdea Ana	Îngrijitor încăpere primărie, pensionară, APL s. Tătărești
14	Radu Vladimir	Agricultor, GȚ Radu Nicolae
15	Postolachi Nadejda	Director, Casa de Cultură s. Tătărești
16	Chigaiianu Ana	Profesoară clase primare, Gimnaziu s. Tătărești
17	Mîrzenco Raisa	Director, grădinița de copii din s. Tătărești
18	Mîrzenco Ana	Îngrijitor încăpere Casa de Cultură, Casa de Cultură s. Tătărești
19	Galușca Sergiu	Participant la conflicte armate Afganistan
20	Sajin Nicoleta	Elevă
21	Grițcu Vasile	Administrator, SRL Cris-Vas, membru GAL Lunca Bîcului
22	Mîrzenco Toma	Apicultor, GȚ Mîrzenco Toma, membru GAL Lunca Bîcului
23	Pranițchi Zinaida	Casnică
24	Calancea Maria	Învățătoare
25	Pranițchi Maria	Învățătoare
26	Platița Mihaela	Studentă

Metoda Fundamentală de Seminar a fost utilizată în cadrul seminarului de elaborare a planului strategic și a permis concentrarea maximă a participanților pe idei, identificarea unui număr cât mai mare de opțiuni și luarea deciziilor conștientizate și acceptate de echipă.

Primul pas în procesul de planificare strategică a satului Tătărești a fost stabilirea acordului inițial cu comunitatea care nu este altceva decît o înțelegere cu factorii de decizie interni cu privire la efortul

general orientat spre elaborarea strategiei. Importanța implicării de la bun început a principalilor factori de decizie s-a manifestat prin sprijinul și angajarea ulterioară - oferirea de informații vitale pentru efortul de planificare – cine trebuie implicat, legitimare, evaluare, buget, spațiu de întrunire. Astfel, la prima întrunire s-au identificat persoanele cu autoritate și competențe diverse din comunitate, s-a convenit asupra momentelor organizatorice, rolul de inițiator și lider al procesului de planificare strategică și l-a asumat primăria satului Tătărești.

La următoarea etapă s-a evaluat mediul intern al comunității, folosindu-se abordarea dezvoltării în evoluție. S-a utilizat metoda focus-grupului pentru a identifica multitudinea de probleme ale comunității și actorii sociali competenți în rezolvarea lor, s-au colectat date statistice despre comunitate pentru a evalua posibilitățile acesteia.

Aceste două etape au permis de a pregăti comunitatea pentru procesul de elaborare a proiectului planului de activitate pentru o perioadă de 5 ani. Aceasta s-a realizat în cadrul unui atelier de planificare strategică cu o durată de 4 zile.

Elaborarea proiectului planului de activitate a fost abordat prin prisma viziunii succesului, aceasta asigurând atitudinea pozitivă a participanților la atelier și stabilind puncte clare de orientare și tendințe de dezvoltare.

Desfășurarea atelierului de planificare a inclus 4 sesiuni de lucru. Prima sesiune a fost dedicată discuției privind determinarea perspectivelor de dezvoltare ale comunității pe o perioadă de 5 ani, fiind definite viziunile membrilor comunității vizavi de viitorul satului Tătărești.

În sesiunea a doua s-au identificat problemele și obstacolele ce ar putea împiedica dezvoltarea dinamică a satului și s-a evaluat mediul intern și extern al comunității. Avantajele și dezavantajele au fost evaluate în mod realist, la aprecierea oportunităților și pericolelor s-a pus accent pe interesul și posibilitățile altor comunități, agenți economici, structuri de stat de a contribui la dezvoltarea satului, precum și la momentele negative care vin din afara comunității și asupra cărora comunitatea locală nu poate interveni, sau într-o măsură foarte mică poate contribui la diminuarea acestora.

Sesiunea a treia a inclus identificarea acțiunilor concrete ce ar putea diminua sau înlătura obstacolele identificate și de a fortifica avantajele comunității.

În sesiunea a patra, utilizând rezultate primelor trei sesiuni, s-a elaborat proiectul planului de activitate pentru 5 ani și planul de acțiuni pentru primul an de activitate. La această etapă s-a ținut cont de necesitatea conexiunii între planul strategic și alte planuri existente în comunitate – programele administrației publice, ale instituțiilor sociale – astfel, aceste acțiuni (programe de instruire, educație, culturale reparații curente, alte activități devenite tradiționale) au fost luate în considerație, dar n-au fost incluse în planul de activitate.

Și la etapa inițială, și de-a lungul întregului proces de planificare strategică s-au discutat în profunzime principiile planificării strategice, acest lucru fiind necesar pentru asigurarea

compatibilității între abordările noi ale procesului de planificare strategică participativă și deprinderile tradiționale, bazate pe metode administrative, pe principiul „acțiune după indicație”.

În procesul de lucru s-a contat pe participarea substanțială a tuturor cetățenilor reieșind din interesul tuturor membrilor comunității pentru comunitate în ansamblu.

În planul strategic s-au inclus acțiuni de mobilizare a cetățenilor, de promovare a schimbărilor de atitudine față de valorile comunitare. Echipa de elaborare a planului și-a asumat angajamente de a iniția implementarea activităților planificate, constituind nucleul unui consiliu coordonator al realizării strategiei.

În acest context prima activitate de sensibilizare a membrilor comunității a fost punerea în discuție cu întreaga comunitate a proiectului elaborat și organizarea audierilor publice. Această formă a consultărilor publice a fost eficientă prin numărul mare de participanți, oferind publicului posibilități să comenteze asupra prevederilor planului.

A finalizat procesul de elaborare a planului strategic cu activități de legitimare a acestuia: punerea în discuție la ședința consiliului local și adoptarea lui.

3.3. Stabilirea problemele stringente ale localității

În cadrul etapei de pregătire a elaborării planului strategic s-au organizat discuții în grupuri ținută după metoda focus-group. Facilitatorii locali au fost instruiți în utilizarea acestei metode în cadrul primei întruniri în localitate și au lucrat conform ghidului focus-grupului. În cadrul acestor discuții au fost identificate următoarele probleme ale satului Tătărești :

- Drumurile locale și de acces sunt în stare avariata;
- Bugetul local nu permite rezolvarea în întregime a problemelor sociale;
- Implementarea proiectului „Alimentarea cu apă și canalizarea” e anevoioasă din cauza sumei impunătoare a contribuției populației (*15 % din costul de 20 mln.lei*)
- Satul nu este gazificat 100%;
- Nu toți deținătorii de terenuri dispun de „Titlu de proprietate”;
- Nivelul de șomaj, în deosebi în rândurile tinerilor este ridicat, nu sunt locuri de muncă suficiente și bine remunerate în localitate;
- Producătorii agricoli din teritoriu se confruntă cu grave probleme privind desfacerea producției: prețuri mici, imposibilitatea de a se lansa pe piețe externe;
- Tehnică agricolă și utilajul sunt doar la dispoziția persoanelor, ce prestează servicii contraplată;
- Utilizarea tehnologiilor învechite în prelucrarea terenurilor agricole și creșterea culturilor agricole;

- Prețuri exagerate la materia primă: resurse energetice, combustibil, piese de schimb, ce influențează prețurile lucrărilor agricole sezoniere;
- Rata înaltă a dobânzilor pentru creditele în agricultură;
- Primăria este slab înzestrată cu echipamentul tehnic informațional;
- Căminul cultural nu poate activa pe perioada rece a anului, din cauza lipsei sursei de încălzire (*sobă, cazan sau altele*);
- Îmbunătățirea condițiilor la grădinița de copii „Guguță”;
- Îmbunătățirea condițiilor la gimnaziu;
- Îmbunătățirea condițiilor la Oficiul Medicilor de Familie;
- Îmbunătățirea condițiilor de activitate a bibliotecii (acoperiș deteriorat);
- Deschiderea unei farmacii;
- Deschiderea unei farmacii veterinare;
- Lipsa vehiculelor și echipamentului pentru dezăpezire și întreținere a sptiilor verzi;
- Lipsa unui parc amenajat pentru copii.

4. STABILIREA OBIECTIVELOR PLANULUI STRATEGIC

Prezentul plan de dezvoltare reprezintă cadrul legal pentru inițierea și implementarea unor proiecte de dezvoltare durabilă a comunității, ce vor putea fi duse la îndeplinire nu doar de către autoritățile locale, ci de către toți membrii comunității, utilizând posibilitățile de finanțare locale și externe.

La stabilirea obiectivelor strategice au servit informațiile din sondajul sociologic, analiza punctelor slabe și tari, oportunităților și riscurilor mediului extern, viziunile CDL și a APL asupra viitorului satului.

După analiza pe baza unui set de criterii și după ierarhizarea problemelor, au fost stabilite drept prioritar 6 obiective strategice.

4.1. Obiectivul Strategic 1. Dezvoltarea și eficientizarea infrastructurii publice locale

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
1.1.	Elaborarea și implementarea sistemului de măsuri pentru reabilitarea drumurilor, iluminatului stradal	1.1.1. Reparația curentă a drumurilor
		1.1.2. Întreținerea drumurilor locale și întreținerea râurilor de scurgere a apelor pluviale
		1.1.3. Întreținerea podurilor
		1.1.4. Amenajarea și menținerea drumurilor principale pe câmpurile agricole
		1.1.5. Construcția și extinderea rețelei de iluminat stradal

1.2.	Extinderea rețelelor ingineresti de alimentare cu apă potabilă și canalizare	1.2.1. Extinderea sistemului de aprovizionare cu apă a localității
		1.2.2. Construcția sistemului de canalizare a localității
		1.2.3. Amenajarea și întreținerea fântânilor publice din localitate în conformitate cu normativele în vigoare
		1.2.4. Construcția și amenajarea unui izvor public
1.3.	Conectarea la rețelele ingineresti de aprovizionare cu gaze naturale	1.3.1. Extinderea rețelei de gazificare
		1.3.2. Conectarea casei de cultură la rețeaua cu gaze naturale
1.4.	Asigurarea cu agent termic a edificiilor sociale, diversificarea surselor energetice	1.4.1. Instalarea panourilor fotovoltaice pentru apă caldă (Gimnaziul și grădinița de copii)
		1.4.2. Reducerea consumului de agent termic prin reabilitarea termică a clădirilor publice
1.5.	Dezvoltarea infrastructurii instituțiilor publice	1.5.1. Reparația acoperișului instituțiilor publice (grădiniță, casă de cultură, primărie)
		1.5.2. Crearea unui Centru pentru tineret și sport
		1.5.3. Dotarea cu mobilier a edificiilor publice
		1.5.4. Achiziție utilaj pentru deszăpezire și întreținere spații verzi
		1.5.5. Amenajarea scuarului de la primărie cu pavarea trotuarelor plantarea arbuștilor, copacilor
		1.5.6. Construcția pantelor pentru acces în instituțiile publice
1.6.	Elaborarea planului urbanistic general	1.6.1. Elaborarea planului urbanistic general al localității

4.2. Obiectivul Strategic 2. Dezvoltarea sectorului economic și atractivității localității

Nº	Programe	Acțiuni/Proiecte
2.1.	Diversificarea și susținerea micului business	2.1.1. Organizarea instruirilor pentru tineri în inițierea afacerilor
		2.1.2. Stimularea dezvoltării sectorului servicii (<i>deservirea socială a populației: frizerie, reparația încălțămintei atelier de croitorie ș.a., ecoturism, agroturism, confecții, ș.a.</i>)

		<p>2.1.3. Stimularea dezvoltării sectorului de creștere, păstrare și prelucrare a producției agricole (<i>mini- întreprinderi de procesare a producției agricole, cultura în spații protejate, acvacultura, crearea asociațiilor (holdingurilor) agricole etc.</i>)</p> <p>2.1.4. Atragerea investițiilor prin diferite programe</p> <p>2.1.5. Promovarea organizării lanțului alimentar complet, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole.</p> <p>2.1.6. Organizarea tâgurilor, expozițiilor, iarmaroacelor</p> <p>2.1.7. Stimularea folosirii tehnologiilor moderne în agricultură</p>
2.2.	Dezvoltarea infrastructurii agricole	<p>2.2.1. Amenajarea și dotarea unei pieții agricole</p> <p>2.2.2. Construcția sistemelor de irigare la scară mică a terenurilor agricole</p>
2.3.	Valorificarea terenurilor agricole și a producției agricole	<p>2.3.1. Facilitarea procesului de consolidare a terenurilor agricole, înființarea de noi asociații agricole</p> <p>2.3.2. Promovarea tehnologiilor de cultivare a culturilor cu potențial înalt</p> <p>2.3.3. Elaborarea titlurilor de proprietate</p>
2.4.	Valorificarea potențialului turistic	<p>2.4.1. Identificarea atracțiilor turistice</p> <p>2.4.2. Identificarea și încurajarea deschiderii unei agropensiuni</p> <p>2.4.3. Amenajarea unui loc de popas cu plantarea copacilor, bănci de odihnă, urne și decorațiuni la intrare în localitate</p> <p>2.4.4. Crearea și dezvoltarea Asociației Obștești</p> <p>2.4.5. Amenajarea cu instalarea simbilicii la intrare în sat</p> <p>2.4.6. Elaborarea plăcuțelor stradale și indicatoare turistice</p>

4.3. Obiectivul Strategic 3. Modernizarea și eficientizarea sistemului de educație, optimizarea sistemului de sănătate și protecție socială

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
3.1.	Dezvoltarea unui învățământ școlar și preșcolar local competitiv	3.1.1. Reînnoirea bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ în corespundere cu particularitățile de vârstă a elevilor și copiilor
		3.1.2. Suplinirea fondului de carte a bibliotecii
		3.1.3. Stimularea unei perfecționări continue a cadrelor didactice implicate în procesul educațional
3.2.	Îmbunătățirea infrastructurii mediului școlar și preșcolar	3.2.1. Termoizolarea instituțiilor de învățământ
		3.2.2. Dotarea cu mobilier și inventar sportiv a sălii de sport a gimnaziului și a grădiniței de copii
		3.2.3. Pavarea trotuarelor de pe teritoriul grădiniței
		3.2.4. Schimbarea și repararea rețelelor electrice și a sistemului de canalizare la grădiniță
		3.2.5. Dotarea cu mobilier a instituțiilor de învățământ
		3.2.6. Menținerea și modernizarea clădirilor instituțiilor de învățământ
		3.2.7. Renovarea și dotarea cu echipament a cantinei Gimnaziului și grădiniței de copii
3.3.	Îmbunătățirea stării de sănătate a populației	3.3.1. Deschiderea unei farmacii
		3.3.2. Repararea centului de sănătate și dotarea cu echipament
3.4.	Asigurarea unui nivel de trai decent pentru grupurile social vulnerabile	3.4.1. Deschiderea unui centru comunitar de asistență pentru persoanele în etate, persoanelor cu dezabilități
		3.4.2. Crearea grupului de voluntari pentru persoanele vulnerabile, persoanele cu dezabilități și persoanele în etate
		3.4.3. Crearea unui ONG orientat pe probleme sociale

4.4. Obiectivul Strategic 4. Reabilitarea, modernizarea infrastructurii culturale și de agrement, punerea în valoare a patrimoniului cultural

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
4.1.	Dezvoltarea infrastructurii necesară	4.1.1. Crearea unui centru pentru tineret și sport
		4.1.2. Reconstrucția Casei de cultură

	pentru desfășurarea activităților culturale	4.1.3. Crearea scenei de vară
4.2.	Dezvoltarea infrastructurii de odihnă și agrement a populației	4.2.1. Crearea unui teren de mini-fotbal, fotbal
		4.2.2. Crearea terenurilor de joacă pentru copii
		4.2.3. Amenajarea parcului
4.3.	Reabilitarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural	4.3.1. Organizarea colectivelor artistice de amatori (muzică, dans, teatru etc.)
		4.3.2. Promovarea copiilor, tinerilor talentați prin susținerea participării lor la diferite concursuri, festivaluri la nivel național și internațional
		4.3.3. Menținerea și dezvoltarea continuă a activităților sportive (fotbal, volei, baschet etc.) și dotarea cu echipament sportiv necesar, transport etc.
		4.3.4. Organizarea și petrecerea evenimentelor cultural-artistice și sportive în comună și în afara ei
		4.3.5. Încurajarea activităților meșteșugărești, artizanale
		4.3.6. Identificarea soluțiilor și deschiderea Muzeului satului
		4.3.7. Valorificarea patrimoniului cultural al satului prin organizarea festivalurilor, concursurilor, târgurilor ș.a..
		4.3.8. Identificarea și promovarea produselor tradiționale locale
		4.3.9. Elaborarea unei mărci comerciale locale

4.5. Obiectivul Strategic 5. Protecția mediului ambiant, informarea și implicarea populației în vederea utilizării raționale a resurselor naturale

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
5.1.	Crearea sistemului de management al deșeurilor în conformitate cu standardele moderne de performanță în domeniu	5.1.1. Dezvoltarea sistemului centralizat de colectare a deșeurilor
		5.1.2. Amenajarea platformei de depozitare a deșeurilor menajare, obținerea autorizației
		5.1.3. Implementarea unui mecanism de avertizare și sancționarea persoanelor care încalcă regulile de depozitare a deșeurilor casnice
		5.1.4. Lichidarea gunoiștilor neautorizate
		5.1.5. Achiziție utilaj pentru tocarea crengilor, resturilor vegetale

5.2.	Asigurarea unui mediu sănătos și ecologic curat	5.2.1. Reabilitarea/înființarea perdelelor forestiere de protecție
		5.2.2. Plantarea copacilor în parc
		5.2.3. Curățirea și înverzirea albiei râurilor
		5.2.4. Întreținerea și amenajare anuală a cimitirului
		5.2.5. Construcția și amenajarea unui bazin de acumulare a apei pentru irigare
5.3.	Informarea și instruirea publicului în domeniul protecției mediului ambiant	5.3.1. Informarea populației asupra riscurilor cauzate de deversarea apelor uzate
		5.3.2. Informarea populației asupra folosirii echilibrate a resurselor de apă și prevenirea poluării mediului
		5.3.3. Inițierea unor campanii de informare și conștientizare a publicului în vederea protecției mediului înconjurător
		5.3.4. Implementarea programelor de educație ecologică a copiilor, tinerilor etc.
		5.3.5. Organizarea zilelor ecologice (curățire, amenajare, înverzirea spațiilor publice)

4.6. Obiectiv Strategic 6. Implementarea în activitatea APL a unui sistem instituțional modern și transparent, implicarea civică în dezvoltarea satului și în procesul decizional

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
6.1.	Asigurarea transparenței în activitatea APL	6.1.1. Organizarea regulată sau periodică (<i>după caz</i>) a audierilor publice, dezbaterilor, adunărilor cu localnicii pe marginea temelor și problemelor satului
		6.1.2. Crearea și menținerea panourilor informative de pe teritoriul satului
		6.1.3. Întreținerea și modernizarea paginii web pe rețelele de socializare
6.2.	Dezvoltarea capacităților de atragere și planificare a resurselor financiare	6.2.1. Organizarea de către Primărie sau participarea funcționarilor publici la cursuri de calificare în administrare publică
		6.2.2. Întărirea capacităților funcționarilor publici abilitați în atragerea fondurilor, investițiilor
		6.2.3. Instruirea personalului care are nevoie de cunoștințe

		adăugătoare (programe de calculator, baze de date, inginerie, etc.)
		6.2.4. Stabilirea unor parteneriate, înfrățiri cu satele/comunele din RMși de peste hotarele ei, în vederea soluționării unor probleme comune (măsuri culturale, schimb de experiență, proiecte transfrontaliere, etc.)
6.3.	Dezvoltarea spiritului asociativ și civic în rândul cetățenilor	6.3.1. Instituirea ”Ziua faptelor bune”
		6.3.2. Serbarea Hramului satului
		6.3.3. Instituirea Supravegherii de Vecinătate
		6.3.4. Acordarea suportului pentru înființarea de ONG-uri și organizații locale (asociații de proprietari, asociații profesionale, etc.)cât și susținerea asociațiilor prezente pe teritoriu
		6.3.5. Inițierea și derularea unor acțiuni de implicare civică de genul: cea mai curată stradă, cea mai amenajată gospodărie, cea mai frumoasă fântână, etc.
		6.3.6. Instituirea grafic vizite periodice (trimestrială) a copiilor cu potențial de infracțiuni
		6.3.7. Cursuri non-violență organizate de sectorist cu tânăra generație

5. REALIZAREA PLANULUI STRATEGIC

5.1. Etapele de implementare

Succesul realizării Planului Strategic de Dezvoltare Socio-Economică a satului Tătărești, raionul Strășeni depinde, în mare măsură, de participarea tuturor locuitorilor la procesul de implementare și monitorizare a acestuia, de prezența unei coaliții încheiate în societate. În procesul realizării Planului Strategic de Dezvoltare Socio-Economică vor fi implicați mai mulți actori, fiecare urmând un scop personal, îndeplinind rolul de implementator al acțiunilor planificate. Aceștia sunt :

- Administrația publică locală (Consiliul Local, Primarul, Primăria)
- Comunitatea Locală - locuitorii Satului și instituțiile publice locale
- Societatea civilă (ONG, femeile, tineretul, pensionarii, organizațiile profesionale și profesionale)
- Agenții economici
- Structuri externe (Consiliul Raional Cahul, Organizațiile internaționale, Guvernul).

Implementarea Planului Strategic de Dezvoltare Socio-Economică poate fi divizată convențional în 3 etape:

Adoptarea Planului Strategic de Dezvoltare. În cadrul acestei etape, Planul Strategic de Dezvoltare va fi supus dezbaterilor publice la Adunarea Generală a Satului. După dezbateri, scopul căreia este ajustarea propunerilor și recomandărilor făcute, Planul Strategic de Dezvoltare Socio-Economică va fi înaintat Consiliului Local spre aprobare. După aprobarea strategiei, Primăria va coordona elaborarea planurilor de acțiuni trimestriale și anuale privind realizarea strategiei în conformitate cu Planul Strategic de Acțiuni.

Implementarea Planului Strategic de dezvoltare se va efectua prin realizarea acțiunilor, activităților, măsurilor și proiectelor concrete de implementare. Pentru fiecare acțiune, proiect vor fi stabilite obiective, planul activităților necesare, perioada de desfășurare (durata), responsabilii și partenerii care vor realiza proiectul. De asemenea, vor fi identificate/concretizate și asigurate sursele de finanțare a proiectelor propuse spre implementare.

Monitorizarea Planului Strategic de dezvoltare. În perioada de implementare responsabilii de realizarea planului de acțiuni vor raporta îndeplinirea activităților, proiectelor și atingerea obiectivelor specifice. Monitorizarea proiectelor, acțiunilor și strategiilor se va efectua prin intermediul Indicatorilor de implementare stabiliți. În cazul în care se vor identifica devieri de la Planul de acțiuni se vor iniția măsuri de corectare sau ajustare a acestui plan.

5.2. Riscuri și impedimente în procesul de implementare, metode de peîntâmpinare

Realizarea cu succes a acțiunilor propuse în Planul Strategic de Dezvoltare Socio-Economică a poate fi împiedicată de prezența anumitor riscuri și impedimente de implementare. Riscurile și impedimentele aferente implementării Planului Strategic de dezvoltare pot fi divizate în două categorii: (a) interne și (b) externe.

Domeniu	Descriere
Riscuri și impedimente interne	
Managementul implementării planului strategic	<p>Confruntări de interese privind implementarea planului strategic</p> <p>Experiență insuficientă în elaborarea, promovarea și gestionarea proiectelor de dezvoltare</p> <p>Prevalarea intereselor personale</p> <p>Resurse financiare limitate</p> <p>Lipsa capacităților de atragere a investițiilor</p>
Parteneriat	<p>Neconlucrarea autorităților publice locale cu sectorul de afaceri și comunitatea</p> <p>Indiferența și neimplicarea populației în susținerea activităților Satului</p> <p>Lipsa de experiență a structurilor societății civile și neimplicarea lor în soluționarea problemelor comunității</p> <p>Neimplicarea partenerilor rezidenți și nerezidenți</p>
Dezvoltarea economică	<p>Lipsa interesului din partea comunității de afaceri în dezvoltarea bazei economice locale</p> <p>Dependența sectorului agrar de condițiile naturii</p> <p>Posibilitățile financiare reduse ale APL și a agenților economici pentru investiții</p> <p>Nivel jos de acumulare a impozitelor</p> <p>Capacitatea redusă de cumpărare a populației</p>
Social	<p>Resurse limitate pentru acordarea asistenței sociale</p> <p>Degradarea continuă a condițiilor de trai a populației</p> <p>Emigrarea forței de muncă</p> <p>Îmbătrânirea demografică</p> <p>Lipsa sprijinului comunității în renovarea obiectelor de infrastructură socială</p>
Mediu	<p>Nedorința populației de a conștientiza pericolul folosirii apei poluarea supra sănătății lor</p> <p>Lipsa doritorilor de a presta servicii de salubritate</p>
Riscuri și impedimente externe	
Cadrul politico-juridic	<p>Instabilitatea politică</p> <p>Contradicția și inconsecvența legislației în vigoare</p>
Relațiile cu partenerii Externi	<p>Lipsa conlucrării cu autoritățile publice raionale și centrale</p> <p>Micșorarea cuantumului transferurilor de la bugetul raional</p>

Starea economiei	Potențial investițional redus
	Inaccesibilitatea piețelor de desfacere de peste hotare
	Infrastructură de afaceri nedezvoltată
	Risc de țară

La fel au fost identificate pericolele majore ce pot sta în fața implementării activităților planificate și posibilitățile de aplanare a acestora.

Riscuri	Metode de micșorare/preîntâmpinare
Indiferența membrilor comunității	organizarea adunărilor generale; organizarea audierilor publice; organizarea meselor rotunde și a ședințelor tematice; prezentarea exemplelor de succes; desfășurarea concursurilor tematice.
Insuficiența resurselor financiare	participare la concursuri de proiecte; inițiative ale agenților economici prin crearea și dezvoltarea parteneriatelor; crearea ONG-lor; contribuția populației; aportul donatorilor.
Lipsa specialiștilor	pregătirea specialiștilor; motivarea specialiștilor; colaborarea cu organizațiile specializate; colaborare cu instituțiile de învățământ; pregătirea în teritoriu.
Informarea redusă a populației	utilizarea mijloacelor mass-media; plasarea avizelor; organizarea adunărilor, seminarelor; publicarea buletinelor informative; plasarea informațiilor pe pagina electronică; montarea panourilor de informare.
Migrarea populației	crearea locurilor de muncă; îmbunătățirea sferei sociale.
Instabilitate politică	informare privind programele politice; colaborare cu partidele politice; prezentarea propunerilor în cadrul întrunirilor;

6. MONITORIZAREA PLANULUI STRATEGIC

6.1. Cadrul instituțional de monitorizare

Procesul de monitorizare a strategiei constă în: (a) evaluarea atingerii obiectivelor strategice și obiectivelor specifice care va fi realizată prin intermediul indicatorilor de implementare și (b) raportarea rezultatelor evaluării.

În scopul asigurării transparenței procesului de implementare, precum și a participării locuitorilor în implementarea Planului Strategic de Dezvoltare Socio-Economică va fi creat Comitetul sătesc, în care vor intra săteni de diferite vârste, din toate părțile satelor (circa 15 gospodării). Comitetul va contribui la antrenarea cât mai activă a tuturor locuitorilor în rezolvarea obiectivelor Strategiei, cât și în procesul de luare a deciziilor privind implementarea proiectelor din cadrul Planului Strategic, astfel consolidându-se societatea civilă din comună.

Atribuțiile Comitetului Sătesc vor consta în:

- 1). Planificarea și realizarea activităților de implementare în sector a Strategiei
- 2). Coordonarea activităților de implementare în sector
- 3). Stabilirea legăturii directe între sector și Comisia de Implementare.

Monitorizarea implementării planului strategiei se va efectua de Comisia pentru Implementarea Planului Strategic (în continuare CIPS). CIPS va fi creată cu statut de Comisie obștească pe lângă Consiliul Local și Primărie în componența căreia va fi asigurată reprezentarea tuturor factorilor implicați în dezvoltarea Satului, inclusiv membrii Consiliului Participativ Local:

- ✓ Consiliul local (președinții comisiilor consultative de specialitate și secretarul Consiliului);
- ✓ Primărie (Primarul, specialistul în domeniul regimului funciar și contabilul șef);
- ✓ Comunitatea oamenilor de afaceri (directorii/reprezentanții principalilor structuri economice din localitate);
- ✓ Instituțiile educaționale (directorii gimnaziului și al grădinițelor de copii);
- ✓ Organizațiile non-guvernamentale (reprezentanți ai ONG-ilor ce activează în comună).

În implementarea strategiei *responsabilitățile* de bază ale CIPS vor fi:

- Planificarea implementării acțiunilor;
- Elaborarea și promovarea adoptării deciziilor privind acțiunile de implementare;
- Coordonarea activităților de implementarea acțiunilor și proiectelor de dezvoltare;
- Coordonarea activităților de atragere a surselor financiare alternative în scopul realizării problemelor identificate;
- Monitorizarea implementării planului de acțiuni;
- Elaborarea rapoartelor și prezentarea lor către Consiliul Local;
- Acordarea asistenței tehnice și consultative în toate domeniile;
- Elaborarea și dezbateră proiectelor prioritare de dezvoltare;

- Analiza deciziilor privind diverse probleme ale Satului;
- Elaborarea și inițierea modificărilor în planul strategic;

CIPS își va desfășura activitatea în ședințe care se vor desfășura cel puțin o dată în trimestru.

Un rol important în procesul de implementare a Planului Strategic îl are Consiliul Local, care se va ocupa nemijlocit de monitorizarea și evaluarea procesului de implementare a Planului Strategic de Dezvoltare Socio-Economică. Competențele Consiliului Local se vor axa pe :

- Coordonarea activităților de antrenare a populației în acțiunile de realizare a proiectelor
- Promovarea dialogului permanent cu locuitorii, asigurarea transparenței în activitatea APL
- Încurajarea voluntarilor în activități publice
- Stimularea și coordonarea conlucrării actorilor comunității în realizarea obiectivelor commune ale Strategiei
- Parteneriatul cu APL, ONG-uri, agenții economici, în cea ce privește implementarea, monitorizarea și evaluarea Planului Strategic de Dezvoltare Socio-Economică

6.2. Raportarea și indicatorii de monitorizare

Raportarea implementării strategiei se va efectua prin elaborarea și prezentarea de către responsabilii de implementare a rapoartelor trimestriale către CIPS privind realizarea planului de acțiuni și a obiectivelor specifice. Anual CIPS va prezenta Consiliului Local raportul de evaluare a implementării Planului Strategic.

Evaluarea implementării Planului Strategic se va efectua prin analiza indicatorilor de performanță. Pentru fiecare acțiune planificată sunt stabiliți anumiți indicatori de implementare care vor fi monitorizați. În baza informațiilor furnizate de la responsabilii de implementare, beneficiari sau instituții specializate se vor stabili nivelul și gradul de implementare a acțiunilor și atingere a obiectivelor fixate.

Obiectiv Strategic 1. Implementare, dezvoltarea și eficientizarea infrastructurii publice locale

Nr	Program	Indicatori de monitorizare
1.1.	Elaborarea și implementarea sistemului de măsuri pentru reabilitarea drumurilor, iluminatului stradal	Program de reabilitare a drumurilor locale elaborat și aprobat Nr/km de drumuri locale renovate în variantă asfaltată și a celor renovate în alte variante Nr/km de drumuri cu trotuar pavat Program de iluminare stradală a drumurilor elaborat și aprobat Nr de piloni electrici noi montați Nr. de piloni electrici înlocuiți Nr de piloni cu felinare economice dați în exploatare în termenii planificați Nr/km de drumuri agricole întreținute /amenajate
1.2.	Extinderea rețelelor ingineresti de alimentare cu apă potabilă și canalizare	Program elaborat de creare a rețelei ingineresti de canalizare Implementarea și darea în exploatare în termenii planificați a rețelei ingineresti de canalizare Lungimea totală a rețelei de canalizare dată în exploatare Nr de gospodării conectați la canalizare Nr de edificii sociale conectate la canalizare Gradul de racordare la apeduct și canalizare a caselor de locuit Program elaborat de extindere a rețelei ingineresti de apeduct Implementarea și darea în exploatare în termenii planificați a rețelei extinse de apeduct Lungimea totală a rețelei de distribuție a apei Numărul de gospodării conectate la rețeaua de apeduct Volumul mediu de apă potabilă furnizată unui locuitor pe lună
1.3.	Extinderea rețelelor ingineresti de aprovizionare cu gaze naturale	Măsuri întreprinse în vederea extinderii rețelei de gazificare Nr. de gospodării conectate la rețeaua de gaze naturale în urma implementării proiectului de gazificare Gradul de racordare la rețeaua de gaze naturale a caselor de locuit noi conectate la rețea Lungimea totală a rețelei de distribuție a gazelor naturale Volumul mediu lunar de gaze naturale furnizat unei gospodării

1.4.	Asigurarea cu agent termic a edificiilor sociale, diversificarea surselor energetice	Măsurile întreprinse în vederea asigurării instituțiilor social administrative cu apă caldă ca urmare a instalării panourilor solare Nr. de instituții asigurate cu apă caldă ca urmare a instalării panourilor solare Economia de mijloace financiare a instituțiilor ce au diversificat sursele energetice de asigurare cu agent termic Proiect de reabilitare termică a edificiilor publice
1.5.	Dezvoltarea infrastructurii instituțiilor publice	Nr. de instituții cu acoperișul reparat Un Centru pentru tineret și sport Deținerea unui tractor cu utilajele necesare pentru întreținere spații verzi și dezzăpezire Edificii publice dotate cu mobilier Scuarul primăriei amenajat Instituții publice dotate cu pante de acces
1.6.	Elaborarea planului urbanistic general	Realizat planul urbanistic general pentru localitatea Tătărești Serviciu nou de eliberarea certificatelor de urbanism din localitate

Obiectiv Strategic 2. Dezvoltarea sectorului economic și atractivității localității

№	Program	Indicatori de monitorizare
2.1.	Diversificarea și susținerea micului business	Nr. de programe și proiecte accesate Nr. de surse de finanțare externe atrase Sumele de finanțare externe atrase în programele accesate Diversificarea activităților economice Volumul investițiilor în sectorul de producere Nr. de întreprinderi noi-create Nr. de activități meșteșugărești și artisanale lansate Nr. locurilor de muncă noi create Nr. de parteneriate stabilite, contracte semnate Volumul produselor și mărfurilor comercializate Volumul investițiilor în sectorul servicii
2.2.	Dezvoltarea infrastructurii agricole	Nr. târgurilor și expozițiilor vizitate Nr. unităților tehnice procurate Nr. de tehnici și tehnologii moderne aplicate în agricultură Km de apeduct pentru irigare construiți și dați în exploatare Suprafața terenurilor irigate
3.2.	Valorificarea terenurilor agricole și a producției	Nr. de asociații agricole noi-înființate Nr. de întreprinderi noi-create în sfera agricolă

	agro-alimentare	Creșterea procentului de consolidare a terenurilor agricole pe întreaga comună Nr. punctelor de colectare și achiziționare a producției agricole create și funcționale Crearea pieții agro-alimentare în comună Creșterea cantității producției agro-alimentare locale comercializate Nr. programelor de care au beneficiat producătorii agricoli
3.4.	Valorificarea potențialului turistic	Plan local de măsuri de dezvoltare a turismului elaborat și aprobat Nr. de agropensiuni, unități de cazare, deschise și funcționale Nr. locuri de muncă noi deschise ca urmare a lansării activității turistice Nr. mediu de turiști ce vizitează satul Venitul obținut de către APL și agenții economici/populație ca urmare a lansării activității turistice
Obiectiv Strategic 4. Reabilitarea, modernizarea infrastructurii culturale și de agrement, punerea în valoare a patrimoniului cultural al satului		
Nr	Programe	Indicatori de monitorizare
4.1.	Dezvoltarea infrastructurii necesară pentru desfășurarea activităților culturale	Proiectarea și darea în exploatarea a centru pentru tineret și sport Nr. de servicii prestate de către centrul pentru tineret și sport Nr. anual de beneficiari ai serviciilor Centrului pentru copii și tineret Nr de manifestări petrecute Inventarul echipamentului tehnic nou achiziționat pentru centru pentru tineret și sport Nr. de evenimente culturale la care au participat colectivele artistice din sat Nr. de manifestații culturale organizate
4.2.	Dezvoltarea infrastructurii de odihnă și agrement	Proiectarea și darea în exploatare a terenului de mini fotbal Proiectarea și darea în exploatare a terenului de fotbal Nr. mediu de persoane ce practică sportul pe terenul de fotbal Nr. mediu de persoane ce practică sportul pe terenul de mini-

		<p>fotbal</p> <p>Proiectarea și darea în exploatare în termenii planificați a terenului de joacă pentru copii</p>
4.3.	<p>Reabilitarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural</p>	<p>Nr. mediu de persoane ce practică sportul</p> <p>Nr. de evenimente cultural-artistice și sportive organizate</p> <p>Nr. de evenimente cultural-artistice și sportive la care au participat locuitorii în afara ei</p> <p>Nr. de meșteri populari și activități meșteșugărești, artisanale lansate</p> <p>Nr. de activități meșteșugărești și artisanale practicate</p> <p>Crearea zonei de agrement în preajma râului Salcia Mare</p> <p>Număr de persoane care își petrec timpul în zona de agrement amenajată</p> <p>Soluții identificate pentru deschiderea Muzeului satului</p> <p>Deschiderea în termenii planificați a Muzeului Satului</p> <p>Nr. de exponate în muzeu</p> <p>Nr. de vizitatori ai muzeului Satului - localnici, străini</p> <p>Numărul cercurilor de creație sau echipe sportive înființate în perioada de planificare</p> <p>Numărul de măsuri întreprinse în vederea lansării brandului local</p> <p>Numărul de activități de promovare a brandului local</p>

Obiectiv Strategic 5. Protecția mediului ambiant, informarea și implicarea populației în vederea utilizării raționale a resurselor naturale

Nr	Programe	Indicatori de monitorizare
5.1.	<p>Crearea sistemului de management al deșeurilor în conformitate cu standard moderne de performanță în domeniu</p>	<p>Nr de intervenții efectuate în vederea întreținerii gunoștii autorizate</p> <p>Nr de intervenții efectuate în vederea obținerii autorizației</p> <p>Nr de platforme dotate cu tomberoane construite pe perimetrul Satului</p> <p>Cantitatea de deșeuri casnice evacuate și depozitate la gunoștea autorizată</p> <p>Regulament comunitar aprobat privind avertizarea și sancționarea persoanelor care încalcă regulile de depozitare a</p>

		<p>deșeurilor casnice</p> <p>Nr. de persoane avertizate și sancționate lunar pe motivul încălcării regulilor de depozitare a deșeurilor casnice</p> <p>Nr. de puncte neautorizate de colectare a deșeurilor lichidate</p> <p>Nr. gunoiștilor neautorizate apărute după implementarea sistemului de management al deșeurilor</p>
5.2.	Asigurarea unui mediu sănătos și ecologic curat	<p>Sistem de amenajare și îngrijire a zonelor verzi, de odihnă și agrement elaborat și aprobat</p> <p>Numărul de intervenții în teritoriu în vederea amenajării și îngrijirea zonelor verzi, de odihnă și agrement din sat</p> <p>Nr. de intervenții în teritoriu în vederea curățirii și amenajării râurilor</p> <p>Albia râului curățită și amenajată</p> <p>Suprafața spațiilor verzi din preajma râului curățite și amenajate anual</p> <p>Cimitirul curățit și amenajat anual</p>
5.3.	Informarea și instruirea publicului în domeniul protecției mediului	<p>Numărul și diversitatea programelor de educație ecologică lansate și desfășurate</p> <p>Nr. de fântâni de tip mină marcate în funcție de indicii de calitate a apei</p> <p>Nr. de campanii de informare și conștientizare a publicului în vederea gestionării eficiente a deșeurilor desfășurate</p> <p>Crearea și funcționarea ONG de mediu</p> <p>Nr. de activități desfășurate de membrii ONG</p>
Obiectiv Strategic 6. Implementarea în activitatea APL a unui sistem instituțional modern și transparent, implicarea civică în dezvoltarea satului și în procesul decizional		
№	Program	Indicatori de monitorizare
6.1.	Asigurarea transparenței în activitatea APL	<p>Nr. de audieri publice anuale</p> <p>Nr. de adunări cu localnicii petrecute pe perioada planificată</p> <p>Nr. cetățenilor participanți la ședințele consiliului local, implicați în elaborarea bugetului Primăriei</p> <p>Nr. de panouri informative amplasate pe perimetrul Satului</p> <p>Nr. de măsuri întreprinse în vederea creării și funcționalității paginii Web a Satului</p>

		<p>Nr. de accesări a paginii Web</p> <p>Nr. și frecvența postărilor</p> <p>Nr. de legături externe a paginii Web</p>
6.2.	<p>Dezvoltarea capacităților de atragere și planificare a resurselor financiare</p>	<p>Nr. de funcționari participanți la instruirile de planificare strategică și elaborarea cererilor de finanțare, etc.</p> <p>Nr. de funcționari care cunosc limbi de circulație internațională</p> <p>Nr. de cereri de finanțare elaborate și înaintate spre finanțare</p> <p>Nr. de investiții atrase în comunitate</p> <p>Nr. de cetățeni implicați în atragerea resurselor externe</p> <p>Procentul de computerizare și utilizare a tehnicii de calcul în activitatea APL</p>
6.3.	<p>Dezvoltarea spiritului asociativ și civic în rândul cetățenilor</p>	<p>Nr. de ONG-uri și organizații locale (asociații de proprietari, asociații profesionale, etc.) înființate</p> <p>Nr. de persoane din sat implicate în activitatea ONG-urilor și organizațiilor locale</p> <p>Nr. acțiunilor de implicare civică organizate pe parcursul anului</p> <p>Nr persoanelor implicate în acțiunile civice organizate</p> <p>Nr. de vizite a copiilor cu potențial de infracțiuni</p>
6.4.	<p>Dezvoltarea infrastructurii APL</p>	<p>Suprafața extinsă</p> <p>Nr. de persoane angajate</p> <p>Nr. de persoane deservite</p>

7. PLANUL DE ACȚIUNI

Obiectiv Strategic 1. Implementarea, dezvoltarea și eficientizarea infrastructurii publice locale						
№	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Valoarea potențială, lei	Sursa potențială de finanțare/parteneri	Responsabil
1.1.	Elaborarea și implementarea sistemului de măsuri pentru reabilitarea drumurilor, iluminatului stradal	1.1.1. Reparația curentă a drumurilor	2022 – 2026	400 000 /an	BL, BR, FRN, alte surse	Primar, CL
		1.1.2. Întreținerea drumurilor locale și întreținerea râurilor de scurgere a apelor pluviale	2022 – 2026	200 000 /an	BL, BR, Fondul Rutier Național, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.1.3. Întreținerea podurilor	2022 – 2026	500.000	BL, BR, Fondul Rutier Național, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.1.4. Amenajarea și menținerea drumurilor principale pe câmpurile agricole	2022 – 2026	50 000 /an	BL, BR, Fondul Rutier Național, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.1.5. Construcția și extinderea rețelei de iluminat stradal	2022 – 2026	1 000 000	BL, BR, Fondul de Eficiență Energetică, Beneficiarii, alte surse,	Primar, CL, Grup de lucru
1.2.	Extinderea rețelelor ingineresti de alimentare cu apă potabilă și canalizare	1.2.1. Extinderea sistemului de aprovizionare cu apă a satului	2022 – 2026	750 000	BL, BR, contribuția populației, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.2.2. Construcția sistemului de canalizare	2022 – 2026	10 000 000	BL, BL, contribuția populației, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.2.3. Amenajarea și întreținerea fântânilor publice din localitate în conformitate cu normativele în vigoare	2022 – 2026	1 000 /an	BL, FEN, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.2.4. Construcția și amenajarea unui izvor public	2022 – 2026	25 000	BL, alte surse	Primar, CL
1.3.	Conectarea la	1.3.1. Extinderea rețelei de gazificare	2022 – 2026	1 700 000	Contribuția populației, BR, SA	Primar, CL, Grup de

	rețelele ingineresti de aprovizionare cu gaze naturale	1.3.2. Conectarea casei de cultură la rețeaua cu gaze naturale	2022 – 2026	150 000	”Moldova-Gaz” ,alte surse	lucru
1.4.	Asigurarea cu agent termic a edificiilor sociale, diversificarea surselor energetice	1.4.1. Instalarea panourilor fotovoltaice pentru apă caldă (Gimnaziul și grădinița decopii)	2022 – 2026	15 000 000	BL, BR, BS, Agenția deEficiențăEnergetică, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.4.2. Reducerea consumului de agent termic prin reabilitarea termică a clădirilor publice	2022 – 2026	3 000 000	BL, BR, BS, Agenția deEficiențăEnergetică, alte surs	Primar, CL, Grup de lucru
1.5.	Dezvoltarea infrastructurii instituțiilor publice	1.5.1. Reparația acoperișului instituțiilor publice (grădiniță, casa de cultură, primărie)	2022 – 2026	1 000 000	BL, BR	Primar
		1.5.2. Crearea unui Centru pentru tineret și Sport	2022 – 2026	500 000	BL,BR, alte surse	Primar
		1.5.3. Dotarea cu mobilier a edificiilor publice	2022 – 2026	1 000 000	BL,BR, agenți economici, alte surse	Primar
		1.5.4. Achiziție utilaj pentru deszăpezire și întreținere spații verzi	2022 – 2026	1 000 000	BL,BR, agenți economici, alte surse	Primar
		1.5.5. Amenajarea scuarului de la primărie cu pavarea trotuarelor, plantarea arbuștilor, copacilor	2022 – 2026	300 000	BL,BR, agenți economici, alte surse	Primar
		1.5.6. Construcția pantelor pentru acces în instituțiile publice	2022 – 2026	80 000	BL,BR, agenți economici, alte surse	Primar
1.6.	Planul urbanistic general	1.6.1. Elaborarea planului urbanistic general	2022 – 2026	300 000	BL,BR, alte surse	Primar, inginer cadastral, echipa

Obiectivul Strategic 2. Dezvoltarea sectorului economic și atractivității localității

№	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Valoarea potențială, lei	Sursa potențială de finanțare	Responsabil
2.1.	Diversificarea micului business	2.1.1. Organizarea instruirilor pentru tineri în inițierea afacerilor	2022 – 2026	Se identifică	Surse atrase	Primar, CL, Agenți economici
		2.1.2. Stimularea dezvoltării sectorului servicii (<i>deservirea socială a populației: frizerie, reparația încălțămintei atelier de croitorie ș.a., ecoturism, agroturism, confecții, ș.a.</i>)	2022 – 2026	Se identifică	Surse atrase, agenți economici, surse atrase	Primar, CL, Persoane private
		2.1.3. Stimularea dezvoltării sectorului de creștere, păstrare și prelucrare a producției agricole (<i>mini- întreprinderi de procesare a producției agricole, cultura în spații protejate, acvacultura, crearea asociațiilor (holdingurilor) agricole</i>)	2022 – 2026	Se identifică	Surse atrase, Agenți economici, surse atrase	Primar, CL, Persoane private
		2.1.4. Atragerea investițiilor prin diferite programe	2022 – 2026	Se identifică	BL, donatori, alte surse	Primar, CL
		2.1.5. Promovarea organizării lanțului alimentar complet, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole.	2022 – 2026	Se identifică	BL, donatori, agenți economici, alte surse	Primar, CL
		2.1.6. Organizarea târgurilor, expozițiilor, iarmaroacelor	2022 – 2026	200 000	BL, donatori, alte surse	Primar, CL
		2.1.7. Stimularea folosirii tehnologiilor moderne în agricultură	2022 – 2026	Se identifică	Organizații de consultanță din raion, gimnaziul	Primar, CL
2.2.	Dezvoltarea	2.2.1. Amenajarea și dotarea pieței agricole din localitate	2022 – 2026	1 000 000	BL, agenți economici, surse atrase	Primar, GȚ, Lideri locali

	infrastructurii agricole	2.2.2. Construcția sistemelor de irigare la scară mică a terenurilor agricole	2022 – 2026	Se identifică	FIDA, FEN, FISM, alte surse	GT, Primar, CL, Agenți economici
2.3.	Valorificarea terenurilor agricole și a producției agro-alimentare	2.3.1. Facilitarea procesului de consolidare a terenurilor agricole, înființarea de noi asociații agricole	2022 – 2026	Se identifică	BL, Capital privat, surse atrase	Primar, CL, GT, Agenți economici
		2.13. Elaborarea titlurilor de proprietate	2022 - 2023	1 000 000	BL, , surse atrase	Primar, CL, Agenția responsabilă
2.4.	Valorificarea potențialului turistic	2.4.1. Identificarea atracțiilor turistice din sat	2022 – 2026	200 000	BL, alte surse	Primar, CL, Agenți economici
		2.4.2. Identificarea și încurajarea deschiderii unei agropensiuni	2022 – 2026	500 000	BL, alte surse	Primar, CL, Agenți economici
		2.4.3. Amenajarea unui loc de popas cu plantarea copacilor, bănci de odihnă, urne și decorațiuni la intrare în localitate	2022 – 2026	200 000	Sector de afaceri, Capital privat, altesurse	Agenți economici, CL, Primar
		2.4.4. Crearea și dezvoltarea Asociației Obștești	2022 – 2026	-	Capital privat, altesurse	Agenți economici, CL, Primar, localnicii
		2.4.5. Amenajarea cu instalarea simbolicii în sat	2022 – 2026	90 000	BL, Sector de afaceri, Capital privat, alte surse	Agenți economici, CL, Primar
		2.4.6. Elaborarea plăcuțelor stradale și indicatoarelor turistice	2022 – 2026	1 500 000	BL, alte surse	Agenți economici, CL, Primar

Obiectivul Strategic 3. Modernizarea și eficientizarea sistemului de educație, optimizarea sistemului de sănătate și protecție socială

№	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Valoarea potențială, lei	Sursa potențială definanțare	Responsabil
3.1.	Dezvoltarea unui învățământ școlar și preșcolar local competitiv	3.1.1. Reînnoirea bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ în corespundere cu particularitățile de vârstă a elevilor și copiilor	2022 – 2026	Se identifică	BL, Direcția raională Educație, surse atrase	Directorii instituțiilor locale de învățământ
		3.1.2. Suplinirea fondului de carte a bibliotecii	2022 – 2026	Se identifică	BL, Direcția raională Educație, surse atrase	Directorii instituțiilor locale de învățământ, Bibliotecara
		3.1.3. Stimularea unei perfecționări continue a cadrelor didactice implicate în procesul educațional	2022 – 2026	Se identifică	BL, Direcția raională Educație, surse atrase	Directorii instituțiilor locale de învățământ
3.2	Îmbunătățirea infrastructurii mediului școlar și preșcolar	3.2.1. Termoizolarea instituțiilor de învățământ	2022 – 2026	3 000 000	BL, BR, FISM, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.2.1. Dotarea cu mobilier și inventar sportiv a sălii de sport a gimnaziului și a grădiniței de copii	2022 – 2026	1 000 000	BL, BR, alte surse	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.2.3. Pavarea trotuarelor de pe teritoriul grădiniței	2022 – 2026	1 000 000	BL, BR, Agenția de Eficiență Energetică, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.2.4. Schimbarea și repararea rețelelor electrice și a sistemului de canalizare și a grădiniței	2022 – 2026	500 000	BL, BR, alte surse	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.2.5. Dotarea cu mobilier a instituțiilor de învățământ	2022 – 2026	1 000 000	BL, BR, alte surse	Primarul, CL, Grup de lucru

		3.2.6. Menținerea și modernizarea clădirilor instituțiilor de învățământ școlar și preșcolar	2022 – 2026	200 000	BL, B. instituțiilor de învățământ, surse atrase	Directorii instituțiilor locale de învățământ
		3.2.7. Renovarea și dotarea cu echipament a cantinei Gimnaziului și grădiniței de copii	2022 – 2026	1 000 000	BL, Bugetul instituțiilor de învățământ, surse atrase	Directorii instituțiilor locale de învățământ
3.3	Îmbunătățirea stării de sănătate a populației	3.3.1. Deschiderea unei farmacii	2022 – 2026	2 000 000	BL, BR, donatori, Ministerul Sănătății, CNAM, surse atrase	OMF Tătărești, Direcția raională de sănătate
		3.3.2. Repararea centrului de sănătate și dotarea cu echipament	2022 – 2026	500 000	BL, BR, donatori, Ministerul Sănătății, surse atrase	OMF Tătărești, Direcția raională de sănătate
3.4	Asigurarea unui nivel de trai decent pentru grupurile social vulnerabile și tineri	3.4.1. Deschiderea unui centru comunitar de asistență pentru persoanele în etate, persoanelor cu dezabilități	2022 – 2026	5 000 000	BL, BR, surse atrase; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Concordia	Asistentul social, CL, ONG
		3.4.2. Crearea grupului de voluntari pentru persoanele vulnerabile, persoanele cu dezabilități și persoanele în etate	2022 – 2026	-	BL, BR, surse atrase; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Concordia	ONG, CL
		3.4.3. Crearea unui ONG orientat pe probleme sociale	2022 – 2026	-	BL, BR, surse atrase; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Concordia	Asistentul social, CL, ONG

Obiectiv Strategic 4. Reabilitarea, modernizarea infrastructurii culturale și de agrement, punerea în valoare a patrimoniului cultural al satului						
№	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Valoarea potențială, lei	Sursa potențială de finanțare	Responsabil
1	Dezvoltarea infrastructurii necesară pentru desfășurarea activităților culturale	4.1.1. Crearea unui centru pentru tineret și sport	2022 – 2026	500 000	BL, alte surse	Primar, Director CCT, ONG
		4.1.2. Reconstrucția casei de cultură	2022 – 2026	2 000 000	BL, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, donații, alte surse	Primar, Director CCT, ONG
		4.1.3. Crearea scenei de vară	2022 – 2026	500 000	BL, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, donații, alte surse	Primar, Director CCT, ONG
2	Dezvoltarea infrastructurii de odihnă și agrement	4.2.1. Crearea unui teren de mini-fotbal, fotbal	2022 – 2026	1 000 000	BL, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, donații, alte surse	Primar, Director CCT, ONG
		4.2.2. Crearea unui teren de joacă pentru copii	2022 – 2026	200 000	BL, Direcția raională cultură, donații, alte surse	Primar, CL, grupul de lucru
		4.2.3. Amenajarea parcului	2022 – 2026	200 000	BL, Direcția raională cultură, donații, alte surse	Primar, CL, grupul de lucru
3	Reabilitarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural	4.3.1. Organizarea colectivelor artistice de amatori (muzică, dans, teatru etc.)	2022 – 2026	-	BL, Direcția raională cultură, donații, alte surse	Primar, conducători artistici
		4.3.2. Promovarea copiilor, tinerilor talentați prin susținerea participării lor la diferite concursuri, festivaluri la nivel național și internațional	2022 – 2026	50 000	BL, Direcția raională cultură, donații, alte surse	Primar, Director ȘA

	4.3.3. Menținerea și dezvoltarea continuă a activităților sportive (fotbal, volei, etc.) și dotarea cu echipament sportiv necesar, transport etc.	2022 – 2026	80 000	BL, Direcția raională cultură, donații, alte surse	Primar, Director ȘA
	4.3.4. Organizarea și petrecerea evenimentelor cultural-artistice și sportive în localitate și în afara satului	2022 – 2026	80 000	BL, donații, alte surse	Primar, CL,
	4.3.5. Încurajarea activităților meșteșugărești, artizanale	2022 – 2026	50 000	BL, donații, alte surse	Primar, CL,
	4.3.6. Identificarea soluțiilor și deschiderea Muzeului satului	2022 – 2026	100 000	BL, BR, donații, alte surse	Primar, CL,
	4.3.7. Valorificarea patrimoniului cultural a satului prin organizarea festivalurilor, concursurilor, târgurilor ș.a..	2022 – 2026	300 000	BL, donații, alte surse	Primar,CL
	4.3.8. Identificarea și promovarea produselor tradiționale locale	2022 – 2026	-	BL, Agenție economici, donații,alte surse	Grup de lucru, Primar
	4.3.9. Elaborarea unei mărci comerciale locale	2022 – 2026	50 000	BL, Agenție economici, donații, alte surse	Grup de lucru, Primar

Obiectivul Strategic 5. Protecția mediului ambiant, informarea și implicarea populației în vederea utilizării raționale a resurselor naturale

№	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Valoarea potențială, lei	Sursa potențială de finanțare	Responsabil
5.1	Crearea sistemului de management al deșeurilor în conformitate cu standardele moderne de performanță în domeniu	5.1.1. Dezvoltarea sistemului centralizat de colectare a deșeurilor	2022 – 2026	1 000 000	BL, alte surse	Primar, CL, Grup delucru
		5.1.2. Amenajarea platformei de depozitare a deșeurilor menajere, obținerea autorizației	2022 – 2026	500 000	BR, alte surse;	Primar, CL, Grup de lucru
		5.1.3. Implementarea unui mecanism de avertizare și sancționare apersoanelor care încalcă regulile de depozitare a deșeurilor casnice	2022 – 2026	-	BL, FEN, alte surse;	Primar, CL, Grup de lucru
		5.1.4. Lichidarea gunoiștilor neautorizate	2022 – 2026	-	BL, alte surse	APL
		5.1.5. Achiziție utilaj pentru tocarea crengilor, resturilor vegetale	2022 – 2026	80 000	BL, FEN, alte surse;	Primar, CL, Grup de lucru
5.2	Asigurarea unui mediu sănătos și ecologic curat	5.2.1. Reabilitarea / înființarea perdelelor forestiere de protecție	2022 – 2026	500 000	BL, contribuții ale Sătenilor, alte surse	Primar, CL
		5.2.2. Plantarea copacilor în parc	2022 – 2026	20 000	BL, alte surse	Primar, CL
		5.2.3. Curățirea și înverzirea albiei râurilor	2022 – 2026	60 000	BL, Fondul ecologic de Stat, alte surse	Primar, CL
		5.2.4. Întreținerea și amenajare anuală a cimitirelor	2022 – 2026	30 000 /an	BL, Agenți economici, populația	Primar, CL
		5.2.5. Construcția și amenajarea unui bazin de acumulare a apei pentru irigare	2022 – 2026	3 000 000	BL, Agenți economici, populația	Primar, CL
5.3	Informarea și instruirea publicului în domeniul protecției mediului ambiant	5.3.1. Informarea populației asupra riscurilor cauzate de deversarea apelor uzate în locurile amenajate	2022 – 2026	-	BL, alte surse	CL, Primar
		5.3.2. Informarea populației asupra folosirii echilibrate a resurselor de apă și prevenirea poluării mediului	2022 – 2026	-	BL, FEN, alte surse	CL, Primar
		5.3.3. Inițierea unor campanii de informare și conștientizare	2022 – 2026	-	BL, FEN, alte surse	CL, Primar
		5.3.4. Organizarea zilelor ecologice (curățire, amenajare și înverzire a spațiilor publice)	2022 – 2026	30 000	BL, contribuția populației, alte surse	Primar, CL

Obiectiv Strategic 6. Implementarea în activitatea APL a unui sistem instituțional modern și transparent, implicarea civică în dezvoltarea satului și în procesul decizional

№	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Valoarea potențială, lei	Sursa potențială de finanțare	Responsabil
6.1	Asigurarea transparenței în activitatea APL	6.1.1. Organizarea regulată sau periodică (<i>după caz</i>) a audierilor publice, dezbaterilor, adunărilor cu localnicii pe marginea temelor și problemelor	2022 – 2026	-	BL	Primar, CL
		6.1.2. Crearea și menținerea panourilor informative de pe teritoriul satului	2022 – 2026	20 000	BL, alte surse	Secretarul CL
		6.1.3. Întreținerea și modernizarea pagini web și întreținerea paginilor pe rețelele de socializare	2022 – 2026	-	BL, alte surse	Primar, CL
6.2	Dezvoltarea capacităților de atragere și planificare a resurselor financiare	6.2.1. Organizarea de către Primărie sau participarea funcționarilor publici la cursuri de calificare în administrare publică	2022 – 2026	-	BL, alte surse	Primar, CL
		6.2.2. Întărirea capacităților funcționarilor publici abilitați în atragerea fondurilor, investițiilor	2022 – 2027	-	BL, alte surse	Primar, CL
		6.2.3. Instruirea personalului care are nevoie de cunoștințe adăugătoare (programe de calculator, baze de date, inginerie, etc.)	2022 – 2027	50 000	BL, alte surse	Primar, CL

		6.2.4. Stabilirea unor parteneriate, înfrățiri cu satele/comunele din RM și de peste hotarele ei, în vederea soluționării unor probleme comune (măsurile culturale, schimb de experiență, proiecte transfrontaliere, etc.)	2022 – 2027	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL
6.3	Dezvoltarea spiritului asociativ și civic în rândul cetățenilor	6.8. Instituirea ”Ziua faptelor bune”	2022 – 2027	-	APL	Primar, Secretarul CL, ONG
		6.9. Serbarea Hramului Satului	2022 – 2027	30 000 /an	BL, agenți economici, populația satului	Primar, Secretarul CL, ONG
		6.11. Acordarea suportului pentru înființarea de ONG-uri și organizații locale (asociații de proprietari, asociații profesionale, etc.) cât și susținerea asociațiilor prezente	2022 – 2027	-	BL,	Primar, Secretarul CL, ONG
		6.12. Inițierea și derularea unor acțiuni de implicare civică de genul: cea mai curată stradă, cea mai amenajată gospodărie, cea mai frumoasă fântână, etc.	2022 – 2027	10 000	BL,	Primar, Secretarul CL, ONG
		6.13. Instituirea grafic vizite periodice (trimestrială) a copiilor cu potențial de infracțiuni	2022 – 2027	-	APL	Primar, Secretarul CL, ONG
		6.14. Cursuri non-violență organizate pentru tânăra generație	2022 – 2027	-	APL, IGP	Polițistul de sector